

SPANISH PROGRAMME
Monday night, 2nd. February 1948
21.00 - 21.45 GMT.

GALICIAN PROGRAMME No. 9.

First talk : "O Celtismo na Poesía de Eduardo Pondal"
por Salvador Lorenzana (pen-name of
Francisco Fernández del Riego).

Second talk : "Relaziões Prehistóricas entre Galiza e as
Illas Británicas". por Florentino L.
Cuevillas.

Edited by Javier Fernández. (Original broadcast).

1. RECORD: PARL.F. 3326 Sig. tune. "Cock O' the North". 20".
Fade behind.

2. COMPERE: Emisora de Londres da BBC. Estân escoitando a
canzón escocesa "Cock o' the North", o "Galo do Norte", co
qu'abrimos a nosa trasmisión en língua galega.

RECORD UP AND OUT. Total 1'00".

3. COMPERE: Damos comenzo o noso programa cun traballo titulado
"O Celtismo na Poesía de Eduardo Pondal" preparado
especialmente pra BBC pol-o escritor santiaguês Salvador
Lorenzana. Di así iste traballo:-

4. DISC: DBU 10226, 21.1.48. Duration 8'25". "O Celtismo na
Poesía de Eduardo Pondal" by Salvador Lorenzana. Text
as follows:

A figura de Pondal, o gran poeta galego do 19, é
debondo coñecida. Eduardo Pondal, o solitario de Bergan-
tiños, foi un home eleutrizado, tenso, sobor da ponte que
serviû de pasadelo antre a pasada época e a época nosa.
Facendo vibrar anguriosamente, a central dos seus nervos
hipersensibeles, atopôu â base de describer órbitas coas
sensacions inmorrentes de Galiza.

O vencello do bardo bergantiñan coa poesía británica,
está ben demostrado. Pondal leu a Milton, leu a
Shakespeare... Pero estudôu, sobor de todo, os poemas
ossiânicos, ao traveso da versión francesa de Christian.

REAL ACADEMIA GALEGA

1. DISC: MacPherson exercêu, certasmente, un positivo infruxo na obra pondaliana. Dos poemas gaélicos tomôu o autor de "Queixumes dos Pinos" o âr pre-romântico, de señardâ, de afastamento; o amor â vida rústica, â salvaxe natureza. D-iles herdôu certa vaguedade mitolóxica céltica, con algunha antroponimia sonora de guerreiro ou bardo. E asacôu, asimade, a reverencia pol-os groliosos feitos da esquecida historia da patria, en trance de morte.

En muitos dos poemas pondalianos, léixase entreollar, a néboa de horizontes de lonxanía, coma as traducións dos poemas do Norde. A raigaña é de ossianismo puro. Non embargantes, por riba d-iste vencello, hai una persoalidade de seu, no verso do poeta de Ponteceso. Compre a acralación, xa que a lembranza arrodea o nome de Pondal, no senso literario, coma un lugar común: un dos tópicos necesarios e falsos, pois os procedimentos dos poemas refundidos por MacPherson e os de Pondal, son ben diferentes. Nos poemas gaélicos hai dramatización literaria, grandes escéas sostidas, todo o longo traballo da sensibilidade sistemática. Nos poemas pondalianos, a impresión é rápida, corteira, evocadora e xusta, con unha xusteza que franqueia o esprito, o esceario e o drama que o poeta esdeñon escribir. O parentesco eisiste; sería imposibel negalo; ven da fonda concencia xeral da raza celta. Pero no poeta galego alumea d-outro xeito persoal e moderno.

Hai que lér adispaciño a poesía de Pondal pra se decatarse coma en toda ela latexa o cerne do celtismo. Pondal capta o coorido branco e verde dos horizontes, e conmóvenos co seréu tremer d'unhas emocións que alumean o coñecimento do galego. Cabalmente, pol-o seu mesmo estilo insuflado da escura cralidade das evocacións druídicas. Eduardo Pondal dinos o misterio da xeografía de Galicia, o esterno trócase

1. DISCO (continued):

intem nas suas máns. Despois d-ill, cada unha das
 voces caladas ao longo dos séculos, virán a nos contar
 verdades sonoras e campestres. Así, as tonalidades
 célticas - un tanto poéticas e un tanto misteriosas -
 escoan de todas as estrofas, asulagándoas nun recendo
 descoñecido e milenario. O ritmo dos versos está
 presidido por unha constante referencia á Celtia antiga.
 As lembranzas que trae os salvaxes val de Brántoa, amado
 dos celtas, e ornado de piñeiros, onde se labra pra
 persoaxes ossiánicas, cala Gondar, fillo de Ouco, un
 "sepulcro a modo dos celtas - tan só de tí conocido".
 Os xiros/matiz con que rememora o encontro de Gundariz
 Cairbar, baixo dos iutos carballos de Lourido, na fría
 noite de inverno, onde brúa o vento abaneando as ponlas
 de vello pinal de Froxán. A acordanza da campa de
 Bradomil; dos castiñeiros de Dorneá; do garrido castro
 de Ncmenzo. A evocación da fada que vagueaba pol-os
 campos, verdes coma os de Erin, verquendo arrecendos nos
 seus pasos nenos, virxe céltica habitadora dos castros
 onde moraban os abós... Eis o verso: "Engañosa Morpeguite
 fada de doce mirar". O mundo poboado de fadas, como as
 Illas Arán de Synge. Os nosos ollos inteleitualizados
 non as poden ollar. Vestidas de brétema, fuxen pol-o
 calado verdecer da gándra, e apéganse aos cóns da costa.
 Soio queren os bicos da espuma, e mixtíranse de ledicia
 nos brazos da chuvia e do vento. Synge fala da música
 das fadas, que, algunhas vegadas, ouvese denantes de
 apuntar o día. No naturalismo de Pondal, a fada Vóltase
 muller, e a muller fada.

Sería cousa de non rematar facer completa relación
 de coma en Pondal, as musas visten traxes ancestrás,

~~XX~~

1. DISC (Continued) :

danzando á soma das sagras enciñas a inmorredoira
canción do poético. Si comparamos a poesía
pondaliana con muitos poemas dos celtas do Norde,
apercebemos coma estes poderían ser do bardo
bergantiñán, pol-a semellanza dos sentimentos que
eispresan, coas suas propias emocións.

Ningunha poesía como a céltica se ocupa tanto
da vellez, da decadencia, nin a olla con tanto tremor.
Ningunha eispresa tanta saudade de mocedades, das
 cousas que teñen pasado pra sempre. Abonda con
 citar os versos de Eduardo Pondal aos "Carballos de
 Carballido". O seu paralelo británico atopáremolo
 en "Os vellos tempos pasados", de Burns. Hai, tamén,
 a saudade da terra ceibe e redenta, que canta o
 poeta de Ponteceso:

"Ou canta luz eu vexo - que na futura edá,
da tua frente sae - xente de Breogán!".

O seu paralelo atopámolo nos infindos poemas
irlandeses que nos falan de "Dark Rosaleen", nos
versos de Fanny Parnell:

"Ollarán os meus ollos a tua grolia, terra miña,
ollarán os meus ollos a tua grolia?
Ou cobriráos a noite sin que ollen
Brillar o sol na tua historia?".

A eispresión máis intensa i ergueita da
saudade, está, quizaves, no anxeio máis caraterís-
tico dos poetas célticos: o anxeio do imposibel.
Veleiquí os versos de Pondal ao ollar pasar as aves
que van "en demanda das illas Sisargas, seu noto
reparo":

1. DISC (continued): -

"Ah! Quen fora comélas tan libres...
Quén poidera vivir coma elas,

nas prayas e bancos,
nos baixos e furnas,
nas sirtes e fachos,
nos seos esquivos

dos feros peñascos!".

A mesma idea inspira a Yeates, cando di :

"¡Si poidéramos ser, vida miña, brancas aves
frotando na escuma!

O escintilo da estrela fugace xa nos cansa
cando ainda nos alumea,

e o luceiro da chama azuada,

suspenso no borde do ceo

espertou nas nosas almas, amada, un amor que non
/ ten consó".

2. COMPERE: I- así termina o traballo titulado "O Celtismo na poesía de Eduardo Pondal" do que é autor o escritor santiagués Salvador Lorenzana.

Escoiten agora a Melodía galega "Adiós A Mariquiña"

de Chané e Curros Enríquez, interpretada por Conchita Supervia.

3. RECORD: Odeon 121.152. "Adiós a Mariquiña". (Chané y Curros Enríquez". Melodia Gallega, sung by Conchita Supervia. Dur. 4' 25".

4. COMPERE: Ouviron a Melodia Galega "Adios a Mariquiña" de Chané a Curros Enríquez interpretada por Conchita Supervia.

A continuación, vamos a radiar un traballo do arqueólogo ourensán Florentino L. Cuevillas, sobr-as "Relaziós prehistóricas en Galiza i-as illas Británicas". Iste

1. COMPERE :

trabalho de Florentino L. Cuevillas di así: (brouññoo) 3011

2. RECORD : DBU. 10226.A., 31.1.48. Dur. 3'45".
"Relaziós prehistóricas entre Galiza i as Illas Británicas". by Florentino L. Cuevillas. Text as follows:

Non e soio Breogan, que veu ao lonxe a illa de Hirin e mandou a ela ao seu fillo ITH con barcos e con homes. Non é soio Creidne o ourine irlandés que se afogou no mar cando voltaba da Galicia de mercar ouro, e os machados galegos que se atoparon na Irlanda e na Ingraterra, e a identidade de moitos petroglifos dos tres países e a lúnula que apareceu en Cabaceiras de Basto. Hai mais, moito mais, e aínda con sinificanza mais subida.

En Ingraterra unha tribu precelta, a dos Albions, deu nome ao país, e outra tribu dos Albions, estaba establecida e asentada na bisbarra que queda entre Foz e o río Navia. En Ingraterra houbo os Britanos e unha diocesis galega, que debe ser actual de Mondoñedo, chamabase Britonia; e hai pouco atopouse non lonxe de Lugo unha lapida erixida en honra de Coventina, a deusa que deu nome a Coventry.

Os galegos coñecemos ben o perfil dos nosos castros, coñecemos as suas chairas aplainadas, os muros que sosteñen os terraprens, os fosos que se abren nos lugares de espunación mais doada, os vestixios dos parapetos, os dispositivos das portas; pois ben se foramos ao Cornual ou ao País de Gales, atoparíamos os nosos castros, da sua mesma forma, cas suas defensas, cas suas mesmas casopas arredon como as do Trega, como as de Troña, como as de Briteiros e Santa Lucia. E se despois visitáramos os museos onde se gardan os espolios destes castros galeses ou córnicos, ollaríamos niles cerámicas estampadas iguaes as nosas e fibulas como as das nosas estacions castrexas. E teríamos adquirido por cabo e por convencimento

1. RECORD : (continued)-

que entre o noroeste hispanico, entre o que os romanos designaron co nome de Galecia, e as Illas Británicas, tiña existido, en tempos anteriores á historia, a nosa historia polo menos, unha relación estreita e seguida.

Ora, ¿onde está a razón de ser deste especial avance-llament ? ¿No sangue? ¿No comercio? Non se sabe. Poñamos que está na terra e no mar.

Ainda hai quen di que os plegamentos que orixinaron as nosas serras son os mesmos que ergueron as serras de Escocia. Poda ser que sexa verdade ou que non-o sexa, mais non hai dubida de que os nosos toxos e as nosas carpazas son as mesmas que cobren as gándaras e os montes das Illas Británicas.

E o seu mar é o noso mar e as rias de Gales e da península córnica son ben semellantes ás nosas rias. ¿Qué vida foi a que correu en tempos lonxanos por iste mar, que nos arredaba a nos xunguía, por iste mar, que na mentras o Mediterraneo falaba, aínda non tiña verba nin voz?

Non-o sabemos, e poda ser que non importe moito sabelo, porque o principal é o feito inconcuso dunha irmandade atlántica, que viviu na prehistoria e que foi asolagada pol-a historia.

2. COMPERE : Ouviron un traballo do arqueólogo ourensán Florentino L. Cuevillas sobre as "Relacións Prehistóricas entre Galiza e as Illas Británicas".

A nosa transmisión terminou. A todos os nosos ouvintes, desexámoslles, dende Londres, Boas Noites.

3. RECORD : COLUMBIA A.1493. "Muiñeira de Cartelle". Dur.....

SPANISH PROGRAMME
Monday night, 15th March 1948
21.00 - 21.45 GMT

GALICIAN PROGRAMME - No. 10.

Edited by Javier Fernandez.

Original broadcast.

RECORD: Parlophone F.3326. Signature Tune, "Cock of the North". 20 seconds. Fade behind....

COMPERE: Emisora de Londres da BBC. Están escoitando a canción escocesa "Cock o' the North", o "Galo do Norte" co qu'abrimos a nosa trasmisión en língua galega.

(RECORD UP & OUT. TOTAL DURATION 1 MINUTE)

COMPERE: Damos comenzo ò noso Programa, cun traballo titulado "En Lembranza de Manuel Murguía", preparado especialmente pra BBC pol-o escritor Salvador Lorenzana. Di así iste traballo:

RECORD: DBU.11944,13.3.48. Duration: 10'57"
"EN LEMBRANZA DE MANUEL MURGUIA"
by Salvador Lorenzana. Text as follows:-

No mes de febreiro de 1923, morre Don Manuel Murguía. Rematan de se cumprir, pois, vintecinco años dende a súa morte. Có gallo d-iste cabo d-ano, resulta obrigado adicar unha lembranza ao gran Precursor das Letras Galegas.

Murguía tiña nado en 1853, un dos años típicos do Romanticismo. A súa mocidade lábrase có abanearse dos ventos románticos. Sendo mui novo, é xa un escritor de soado nome; é un novelista, un crítico un xornalista coñecido, que conquire, mozo aínda, un posto enlevado no mundo literario de Madrid. Non embargantes, se non deixa seducir pol-o falago doado q

REAL ACADEMIA GALEGA

porvir que o crima madrileño da literatura lle ofrece, i-entrégase de cheo a unha máis outa misión. Decátase de que tiña que erguer a Galicia, e levala a cumprir o seu futuro. Sinte un fondo amor pol-a Terra; e iste amor trócao en investigador, en erudito. Sin se vencellar á cánones, nin se atar á sistematías previas, comeza a traballar. Traballa sin pausa, sin descenso, seguindo a iniciativa que lle dicta a súa formación autodidaita.

A vida de Murguía é, dende entón, unha vida de traballo: poucas vidas tan fecundas. Unha luzada de esprezas medra nos verdes horizontes galegos, sobor dos castros, as desfeitas románicas, a laboura cotián dos labregos. Murguía vai informando o seu acento, refrexándo-ó no espello da realidade que abre novos vieiros ao mañán. Murguía é un romántico; por iso fai historia romántica. Fai ista historia, empregando todo o saber de que podía dispór na súa época; utiliza toda a videncia dun espírito lúcido coma poucos. D-eiquí que onde un dato non alcanza, íl aduviña con certa interpretación.

A historia é, sin dúbida, un arte persoal; toda historia é o xenio d-n unha persoa. Fechade as portas e fiestras pra que non entre no fogar da historia a persoalidade, e a persoalidade colarás por calisquera fendidura. O arte sempre será arte. E o arte é a persoa. A Murguía lle non compría recurrir a teorías peleriñas, pra ser historiador artista. Non pode colocarse, simétricamente, por xeito científico, o que en realidade tén sido un xeito persoalísimo. Murguía vaise adrentando na historia da súa patria, con vocaciado estímulo. Certamente, tivo a intuición e o senso históricos, á maneira de seu tempo. N-unha época de inleada información, de dificultades pró investigador, sabe atopar as grandes vibracións da vida primitiva de Galicia. Vibracións que a tradición e a lénda conservaban.

Falando dos primeiros tempos, muitas vegadas intuitivamente, dá no xusto. xeito, que hoxe, os descubrimentos veñen a dar a razón ao que íl supuxera. É verdade que lle fallaba o material

depurado sobor do que traballar. É, tamén, certo, que se amosóu imbuído pol-os prexuícios característicos da súa época. Carecía d-unha instrución variada, rexa, de forte base antropolóxica, etnolóxica e sociolóxica, coma ben apunta un escritor aitual. Non era, dende logo, un espírito disposto pra correita interpretación fisiognómica e simbólica dos feitos. Pero a súa obra, por riba de todo, ten dimensión, alicente, vigor, en fin.

Non debe esquecerse que Murguía é historiador por patriotismo; pol-o tanto, apaixonado. Pero enxamáis é infidel á súa tarefa. A honradez preside decote os nordes que ô animan. De-iquí que non haxa gratuidade nas súas afirmacións; as súas conxeturas ampáranse na certidume d-unha base real.

Murguía escribe historia coma pretesto pra espallar os seus anceios políticos de renovación. Así vaise internando no pasado do seu país pra atopar a leición percisa, o antecedente necesario. Día a día, o mestre estén dese, e intensifica a súa laboura. Sinte a hirmandade das familias célticas, aniñadas nas beiras do Atránteco. Percorre, coma pode, os cóns máis escondidos da Terra. En todo intre amécense n-il - por rara coincidencia - o talento analítico do erudito, e o sentimento sintético do escritor, que olla na Paisaxe, a Raza e o suceder do Tempo.

Galicia, no circo de Murguía, adquire unha amplitude, unha densidade, unha organización, que é o que constituie a súa obra. Ten chegado Murguía a domiñar a Galicia; domiñaâ con serenidade, non eisenta de sana paixón; teñen chegado os días de cordial comprensión pra un pobo, de cuia esencialidade de ser, desertaban as súas mentes escrarecidas. Murguía, a contrapelo do ambiente, argúe coa dialéctica da verdade. Na súa "Historia de Galicia", o idioma, por exemplo, adquire a súa verdadeira importancia, coma indicador perciso da nacionalidade. Concurrindo coa peculiaridade lingüística, perséntanse os feitos xeográficos. E â carón d-ilo, outras realidades incuestionabels que afirman a existencia diferenciada do país. É inútil, así, porlle techa

n-ista ou na outra miudeza de información arqueolóxica e histórica.
Murguía/^{somentes}persigue - nobres armas ao brazo - o soergueamento da
nosa persoalidade cultural soterrada.

Pero Murguía non é, tan solo, historiador. É, tamén,
poeta, novelista, crítico... É dono do segredo d-unha prosa
suxestiva, atraínte. Prosa evocadora, musical. Suxerindo,
máis que espresando, a prosa de Murguía chega a unha outra cate-
goría estética. Os galegos teñen que lêr a prosa de Murguía,
orballada de brétemas sutís, onde a
visión do pasado de Galicia, ten a vida saudosa e prometedora dos
longos outonos nos nosos campos. Fé, confianza, alento, beleza,
poden atopar as novas xêracións nas páxinas de Murguía; ademais
de fonda exemplaridade, enxamáis afastada do ideal.

Un fondo afán de amor á súa terra, guía a laboura do
Mestre. A iste movemento de amor á Galicia - o de calisquera e
o de todas e cada unha das obras de Murguía, coma o de todos e cada
un dos seus aitos na vida - déu o doaire murguiano unha animación
viva espiritual. Animación que é a propia súa: a da súa ialma
estrenacida pol-o ár natural e galeguísimo que á alenta. A crí-
tica, unhas veces curta e outras longa de vista - con cansazo e
con miopía - ten coidado poder entender a obra do mestre coa
sinxela consideración superficial do seu mecanismo. ¡Cómo si a
viva e poética dinamicidade xenial - ou xeneradora - de Murguía,
non tivese causa espiritual muito máis fonda!

I-é que isa crítica, o que teima é un análise do morto,
do despollo mortal da obra de Murguía; unha autopsia do corpo morto
da historia murguiana. E ¡cralo!, lle non atopa a ialma, lle non
colle o ár. Porque é a ialma a que rixe a situación inmorrente
de calisquera movemento n-ista persoa de Don Manuel Murguía: nas
súas obras, como na súa vida.

Hai que vóltar, pois, os ollos á ista obra e á ista vida
persoal de Murguía. Porque todo é animación galega n-ilas, todo
surrisa de auténtica galegitude. A máis comprensiva surrisa da

verdade de Galicia. Hai que voltar os ollos á esta obra, azada pol-a surrisa da máis fina sensibilidade, da máis pura inteli-xencia. De atal xeito nos surrí, primadeiral, lumiosa, en muitos aspectos perfecta; obra viva de amor, ao cabo, á esencia da Terra, fronteira espiritual do seu autóctono porvir.

E non é que o exemplario murguiano se amose con caracteres dogmáticos fetichistas. A madurez do moderno rexurdimento cultural de Galicia, xa non gosta de se embarcar na adoración sinbeiras, dos seus Precursores. Sabe que con isto se non fai ningunha laboura proveitosa. Toma das figuras orixinarias, a parte da súa obra que se salva pol-a observación e a sensibilidade de agora. Garda canto intresa, definitivamente, recoller, coma norde na amorosa empresa de erixir e conquistar unha cultura propia; unha igual diñidade espiritual. N-iste senso, arelamos destacar - no vintecinco aniversario da súa morte - a leición que a tarefa de Don Manuel Murguía nos tén legado.

COMPERE: I-aquí termina o traballo titulado "En Lembranza de Manuel Murguía" escrito especialmente pra BBC por Salvador Lorenzana.

Alcóntrase en Londres a soprano española Victoria de los Angeles, que veu contratada pol-a BBC pra dar nos nosos estudos, unha serie de concertos, que foron radiados. Ista tarde, interpretou canzós de diversas rexións da Hespaña i-entrelas, a coñecida "Miña nay por me casare", que grabamos en disco e que vamos a transmitir. Escoiten pois, a Victoria de los Angeles na canción "Miña nay por me casare".

RECORD : DBU. 11876 15.3.48. 5th. song of the recording from 3rd Programme " Miña nay por me casare" (Galicia) song by V. de los Angeles. Duration: 1'10"

COMPERE : Emisora de Londres da BBC. Acaban d'ouvrir á soprano española Victoria de los Angeles quen interpretou a canción "Miña nay por me casare".

A nosa transmisión terminou. Dende Londres, desexamos a todos os nosos ouvintes Boas Noites.

RECORD : Columbia A.1493. "Muiñeira de Cartelle". Duration **30"**...

SPANISH PROGRAMME
Monday night, 30th August 1948.
22.00 - 22.45 BST

GALICIAN PROGRAMME NO. 14.

Edited by Javier Fernandez.

(Original Broadcast).

RECORD: Parlophone F.3326., Sig.Tune. "Cock o'the North".
10" and fade behind.....

COMPERE: Emisora de Londres da BBC. Damos comenzo â nosa trasmisiôn
en lingua galega.

RECORD: Parlophone F.3326., up and out. Total duration 30"

COMPERE: Ista noite van a ouvir un traballo de Salvador Lorenzana,
titulado: "García Lorca, Poeta en Galego". Di así o traballo de
Salvador Lorenzana:-

RECORD: DBU.14641., 15.5.48., duration 10'40".
"García Lorca and his Galician Poems", by
Salvador Lorenzana (pen name of F. Fernández
del Riego.) Text as follows:-

Federico García Lorca - gran poeta, delicado poeta -
chegou un día a Galicia. Traguía canda sí a ialma enteira da
sua lírica, andaluza e universal. Unha lírica que era río
fondo de troncos, patético, de brazos afogados. Viña a decir
nas nosas cidades, aquilas conferencias musicas, folklóricas,
poéticas, que tiñan xa escoitado os pùbricos de Europa e
América.

Federico García Lorca, poeta de todol-os sures máis
antípodas, entraba en nós, precisamente, pol-a múltiple porta
verde da paisaxe. Dende sempre, poseía o don indisputábel do
seu xenio, da sua inspiración outamente poéticos. I-en terras
de Galicia, tivemos xeito de aperciar ise don singular. Perante
a súa estada en Compostela - tan admirada pol-o inteleitual
andaluz - acompañámolo varios amigos, devotos afervoados da súa
poesía.

Lembramos agora, ao cabo dos anos, o divagar noiternego
pol-as rúas, pol-as prazas santiaguesas. Seguindo a teoría das
rúas transversaes, que se retorcen, que se encostan, chegábamos

90
à Quintana dos Mortos. San Paio recollíase en misterios de pedra e silencio. As torres da catedral - recortadas como albastros - navegaban na noite como a nao da Deirdre irlandesa. Por riba da semi-escuranza da praza enlousada corrián avindás de alcipreses, evônibus, rododendros de pedra. A voce do poeta leixâbase ouvir, rumorosa, no calar románteco da Quintana. Falábanos da primitiva lonxanía do seu "Romancero", que non é xitano máis que n'algún anaco ao comezo. Na súa esencia, é un retábulo andaluz de todo o andalucismo. A voce, alporizada de evocacións, engadía, que era un canto andaluz no que o xitano sirve de estribiño. N'el atópanse axuntados todol-os elementos poéticos locais, aos que se puxo o rubro máis doadamente ollábel. Son romances de varios persoaxes aparentes, que teñen un soio persoaxe esencial: Granada.....

Pero García Lorca distraía de cotío, a súa atención cara ao tema de Galicia, dos seus poetas repersentativos, da súa fala fondamente lírica. As súas verbas, finamente emotivas, esleíanse nas somas. A torre do reloxo medraba coma unha anceiosa astrai-ción xuvenil. Remataba de deitar, no ambiente quedo e astral, a chuva de magnolias desfolladas das doce. Daquela, a meia lúa leitosa, ceibóu, un intre, aos craustros e ás fontes compostelás. O poeta voltaba ao parolar que lle inqueda. Contábanos da súa afición ao belido encantamento do folk-lore galego; do obsedido aprendizaxe do noso idioma que se tiña imposto; das súas leituras reiteradas de Curros e Rosalía. Foi n'aquiles intres cando nos anunciou a arela de publicar os seus poemas galegos. Nefeito, García Lorca tiña composto, en lingua de Galicia, uns versos naturais, irremediábel e inspirados, coma os que saían no seu idioma de sempre.

O popular autor da "Oda a Walt Whitman", nacêra na paisaxe granadina de Fuente Vaqueros. A súa formación cultural abranguía o cultivo das máis diversas artes. Era pianista e folklorista; transcribiu e armonizou romances e cancións populares. Revelóuse, tamén, con unha orixinal eisposición de pinturas e dibuxos, en Barcelona, aló por 1927. Foi un prestixioso criador dramático. Máis con todo, García Lorca era, por riba de calisquera outra cousa, poeta. A súa poesía é un volcán que, ás vegadas somellaba durmir, e, de súpeto, lanzaba un libro enorme, total. Unha poesía vencellada, sustantivamente, á teoría andaluza do seu criador. Porque, cecáis, o segredo de García Lorca, era o de ser un purísimo exemplo do granadinismo máis granadinamente granadino. Granada - como il mesmo dixo - infruie, cabalmente, por non poder eisistir; porque perde corpo, e conserva, aumentado, o cheiro.

De calquer xeito, se non pode cifrar o ritmo da lírica lorquiana, na temática do "Romancero Gitano". Lorca non é, en ningures, o poeta de pandeireta que se ten querido ollar. O Romanceiro foi escrito en 1924, e pertesce ao seu primeiro pasado. Derradeiramente, matinaba a poesía e os temas, con un zume novo. Máis lirismo pechado no dramático; un anxeio de dar máis patetismo aos temas. Pero un patetismo frío, perciso, puramente ouxetivo. O poeta de Granada ollaba o seu propio ser por drento, i ensinaba a ialma andaluza, de graus apertados, como a froita do seu país. Así, o "Diwan del Tamarit", "Poeta en Nueva York", "Sonetos del amor escuro", o libro "Odas".

En definitiva, a obra lírica do granadino, é d'unha dimensión fonda e vital. Emporiso, entendemos que xa e hora de revisála. E hora de que se seipa que eisiste algo máis que o "Romancero Gitano", que é a súa poesía menor.

Galicia débelle ao gran poeta andaluz, a ofrenda garimosa dun libro de versos, que co título de "Seis Poemas Galegos", publicou no ano 1935, a Editorial "Nós". Co iste libro, o galego - coma decote na súa historia non trunfa pol-o domiño, sinon pol-o encanto. Coma o prologuista - outro bo poeta - dí: "Cando me falan de que Galicia enxamáis soupo mandar, eu resposto que soupo encantar, que é a máis imperecedeira soberanía.

Federico García Lorca chegou a nosa terra e a nosa fala, por ise puidente motivo. Do mesmo xeito que viñeran en épocas anterigas afamados poetas, eistranos a nós. Os Cancioeiros todos, dende o de Resende deica o de Baena - que e o de divisoria ou deslinde - están cheos de poetas de outras terras e outras linguas, que empregaron con amorosa afición a de Galicia. García Lorca veu a éla, coa gravitación natural de aquiles grandes poetas de tempos pretéritos.

Ista, e non outra, é a razón pol-a que o lírico de Fuente Vaqueros se achegou a demandar o segredo, ténue, froldo, da nosa lingua, docemente terca, que se empeña en ser inmorredoira; que se obstina en aparecer, de cando en vez, por antre as fendiduras dos séculos, con ollos novos de recén nada. A ansia que a oprime de recuperar en cada aitualidade, a grandeza eistinta. A mesma ansia que enroitou o norde de outras linguas, que asíñ emprincipia-ron: con un paseniño esperezo lumioso, como as alboradas.

García Lorca, como ben dí un escritor novo - chega a nós pra herborizar froles pequenas na paisaxe da nosa terra. ¡En toda a paisaxe! Na da nosa tenrura, "Nouturnio do adoescente afogado":

"Súa i-alma choraba, ferida e pequena
embaixo os arumes de pinos e d'herbas
Agoa despenada baixaba da lúa
cobrindo de lirios a montana núa."

Na da nosa paisaxe espiritual, que é a saudade, "Cantiga do neno da tenda":

"¡Triste Ramón de Sismundi!
Sintéu a muiñeira d'ágoa
Mentras sete bois de lúa
pacían na súa lembranza".

Na paisaxe do noso pasado, que son as cidades santas, "Madrigal á cibdá de Santiago":

"Olla a choiva pol-a rúa
laio de pedra e cristal
Olla no vento esvaído
soma e cinzá do teu mar".

Na paisaxe dos nosos mortos, "Canzón de cuna pra Rosalía morta":

"Dende Belén a Santiago
Un anxo vén, en un barco.
Un barco de prata fina
que trai a door de Galicia.
Galicia deitada e queda
transida de tristes herbas".

Na paisaxe da nosa fe primaria e paisaxista, "Romaxe de Nosa Señora da Barca":

"Pol-a testa de Galicia
xa ven salaiando a i-alba.
A Virxen mira pra o mar
dend'a porta da súa casa".

COMPERE: Emisora de Londres da BBC. Acaban d-ouvir un
traballo de Salvador Lorenzana, titulado "García Lorca, Poeta en
Galego". A nosa transmisión terminou. Dende Londres, deseamos
a todos os nosos ouvintes "Boas Noites".

RECORD: COL.WK.1397 (A.1493) "Muiñeira de Cartelle".

END.

SPANISH PROGRAMME
Monday night, 27th Sept. 1948
22.00 - 22.45 BST

GALICIAN PROGRAMME No. 15

First part: "Duas Xeracións ao Servicio de Galicia",
by Salvador Lorenzana.

second part: "A Forza Segreda", by J. Crecente Vega,
from his book "Codeseira".

Edited & presented by Javier Fernández. (Original broadcast).

RECORD: Parlophone F. 3326., Sig. Tune: "Cock o' the North"
10" and fade behind.....

Emisora de Londres da BBC. Damos comenzo á nosa transmisión
en língua galega.

RECORD: Parlophone F.3326, up and out. Total duration 20".

Ouvirán pirmeiro un traballo de Salvador Lorenzana, titu-
lado "Duas Xeracións ao servicio de Galicia". Di así o
traballo de Salvador Lorenzana.....

RECORDED TALK: DBU.20353.A., 25.9.48., duration 8'53"
"Duas Xeracións ao servicio de Galicia", by Salvador
Lorenzana (pen-name of F. Fernández del Riego).
Text as follows:-

A nosa cultura autóctona contemporánea, é froito da
convivencia de dúas xeracións: a dos chamados Continuadores ou
Novecentistas, e a dos nados nos primeiros anos do século vinte.
Aquila está constituída pol-o conxunto de produtores espirituales
galegos, cuia laboura - en cada campo - supón unha superación
metódica, inmediata, da obra dos Precursores. Dita Xeración - (a
do segundo Renacimiento) - representa un intre baseco no proceso
de restauración cultural de Galicia. E a súa obra - anque incom-
pleta en varios aspectos, e ausente noutro - é, nuns terceiros,
importantísima.

A xeración posterior está integrada por unha mocidade,

que, amamentada aos peitos de Europa, deu á nosa terra, graúdas persoalidades. O máis destacado d-ela é, sin dúbida, unha escola de lírica nova, da máis limpa estirpe, na que hai mortos que honrar con eisequias de versos. Escola lírica que sobresaé con un núcleo de poetas, merecente de presentar en calisquera aito de afirmación.

Concretamente, o que temos de sinalar eiquí, é o feito de que, dúas xeracións galegas, fronte a deserción ambiente, souperon e quixeron quedarse no país. En ambas - (nos seus milliores diputados) - descòbrese unha fina calidade persoal. Calidade que lles ten donado, o seu contaito cotián con unha paisaxe, unhas costumes,, uns sentimentos, propios da nosa terra.

Pra nos mergullar no siñificado que o grupo xeracioal dos Novecentistas encarna, compre lér dúas obras , que nos amosan a súa propia confesión. Iestas obras son, a novela "Arredor de sí", e o ensaio "Nòs os inadapados". Por ilas sabemos da inquedaanza duns homes, que, logo de alporizados desnordes, voltan a súa ollada cara unha Galicia que denantes non atñaran descubrir. Por mor do seu típico individualismo, do seu egocentrismo, aqueles homes andiveran longo tempo, dando voltas arredor de sí - (e cada un arredor de sí mesmo) - sin se atopar enxamais de todo. Peleriñaron pol-as cosmogonías e pol-as culturas en demanda do insòlito. Formados n-unha revolta autodidacia, gostaban de beber nas máis varias fontes literarias: o simbolismo francés, os esteticistas ingleses, Nietzsche, Maeterlinck, Tagore, Euxenio de Castro, Rubén....

Asín se formaron culturalmente. E a súa cultura, adequirida de xeito tan orixinal, fíxose propicia pra introvertidos, filosofía de habitantes de torres de almasi. Os Novecentistas, denantes de se sentir "galegos", foron inadaitados, insatisfeitos do mundo sensíbel, enemigos da realidade cotián. Eran rebeldes,, anque a súa rebeldía non supuña outra cousa que un afastamento, espiritual, da sociedade. Un se illar - (en orgullosa indiferencia) - dos seus afàns e inquedaanzas. Individualistas, amantes do eisòtico,

o mundo era pra illes, en xéral, cousa que había que aturar con unha postura de dandysmo.

Impulsados por unha sede, enxamais satisfeita, pasearon, sin pausa, pol-as cosmogonías, polas metafísicas, pol-as estéticas. Cansos de dar voltas e reviravoltas pol-as lonxanías do espacio e do tempo, acadaron a solprendente descuberta de que Galicia - oculta ao seu ollar por un mesto estrato de cultura allea, vulgar e filistea - amosáballes un mundo tan esteso, tan novo, tan inédito, coma o que andaban percurando nos máis eistranos horizontes.

Cando iste agrupamento xeracioal, tivo aitopado a súa verdadeira misión, opaduse mil unha sùpeta conversión. Denantes de divisar o mundo mental da galeguidade, os seus persoeiros máis nidios, coidábanse ciños, considerábanse super-homes. Ben pensado, non servían pra ren. Poseían somentes, esprito. E iste esprito foi o que unha diada, lles revela a verdade galeguista, que os salvò do esquecemento. D-iste xeito, puideron chegar â ialma de Galicia, ceibes xa de todo prexuicio; independizados de calisquera consideración e respeto â cultura allea, que enmascaraba, desfiguraba e falseaba, o autèntico estilo da súa terra.

Coa apertura do limpo camiño, redescuberto pol-os Continuadores, conqueriron alcontrar fértil saída âs suas aitividades, as xeraciòns de despòis. Iestas xeraciòns, non embargantes, non ofrecen, ainda, unha obra sòlida. Cralo está que o noso tempo era o menos axeitado pra que os mozos acadasen unha obra de rexa persoalidade. Unha obra que nos ceibase de aparecer, máis tarde, diante da historia, coma unha xeira de transición. Sabido è que a crise do noso tempo, è a crise fundamental de todo un sistema de civilizaciòn. E todo somella indicar que estamos no cimeiro dun longo proceso liquidatorio. As novas xeraciòns literarias galegas - ainda enraizadas na modalidade do noso ser difrenciado - se non puideron furtar ao fendemento común. Diante dos novos feitos e ideas novas - que porparan unha nova idade - téñense sentido desourentadas. Emporiso adoitaron, en gran parte, unha posición esteticida e retraída. Elo eisprica,

cecàis, que, por riba de todol-os diversos xéneros literarios, teña sido a poesía lírica, a que con meirande pulo frolecese. Pol-o mais, si a xeración precedente, engadiu calidades e matices á nosa prosa, tamén a que á sucedeu - estilísticamente - ten importancia anovadora. Pero compre decir que os nosos escritores mozos, as vegadas por falla d'unha imperiosa vocación que os mantivese na preferencia dun xénero determinado; outras, pol-as dificultades que as condicións da nosa vida literaria impoñen á ceibe aitividade do escritor, se non teñen especializado en ningún xénero. O conto, a novela, o ensaio, foron cultivados simultaneamente, pol-os escritores novos.

A nosa terra conta, pois, no seu haber, coa obra positiva de dúas xeracións que a ela adicaron o millor das súas inquiredanzas. Algúns dos seus militantes son, verdadeiramente, esgrevios. Outros é certo que agatuñaron o seu nome, máis que por un propio valimento eistrordinario, ao acougo da probeza inteleitual ambiente. Pero, en calisquera caso, a realidade á que Galicia ten verificado un progreso espirital indudabel, gracias ao esforzo de muitos dos seus inteleituales representativos.

Concretamente, temos de partir do punto de que a literatura galega conta con antecedentes vitas, que aos contemporáneos deben de nos servir de exemplario. O anxeio que nos aza é o de que os nosos poemas, os nosos libros de filosofía, ou de ciencia literaria, traspasen a área limitada de Galicia. Que aos demais países lles seña necesario coñecer as nosas revelacións, e na nosa propia lingua.

A verdade é. por outra banda, que temos incorporado ao acervo hespañol, figuras señeiras, regalándolle finos espritos. Pero istes homes, que escoitaron a "invitación ao viaxe", ao labrar a súa obra en idioma familiar, máis eistrano, perderon o millor da súa racialidade. Emporiso nos intresan, prà nosa eiséxese, aquiles escritores que souperon quedarse en Galicia, adicándolle todo o esforzo da súa máis limpa e xúrdia aitividade.

COMPERE:

I-aquí termina o traballo titulado "Días Xeracións ao Servicio de Galicia", do que é autor Salvador Lorenzana.

Escoiten agora a balada de Baldomir "Meus Amores" interpretada por Conchita Supervía:-

RECORD: Odeon (121.152) XX S.4907 "Meus Amores". Duration 2'52"

COMPERE:

En 1933, publicouse en Santiago de Compostela o libro de José Crecente Vega que leva por título "Codeseira", Diste libro van a ouvir o poema "A Forza Segreda".

RECORD: DBU.20353., 25.9.48., duration 2'50" "A Forza Segreda", poem by José Crecente Vega from his book "Codeseira", printed by the Seminario Conciliar, Santiago de Compostela, 1933. Text as follows:-

Mirade, meus amigos,
mirade como veño!

Esmagado e molido,
suando a règo, a règo;
os pès ensanguinados
de trispar tanto seixo;
o vestido resgado,
e as pèrniñas tremendo,
e rasguñado o coiro
e de chagas cubèrto...

¿De onde veño, decides?
- Là de lèxos, moi lèxos...

Deixáde-me ir, amigos,
que inda aquí non me quedo.

¿Pra onde vòu, preguntades?
- Là pra lèxos, moi lèxos...

Deixáde-me ir, amigos,
entramèntas folguexo,
que inda teño demèntes
de chegar a onde quèro.
Que inda teño algùns acios
para andar.

Que inda teño
unhas gotas de sangue
rebulindo e fervendo.
E unha risa na alma,
E unha esperanza no peito.
E unha luz diante os òllos
que me aluma o sendeiro.
E unha forza segreda
que me dà moito alento.

Deixáde-me ir, amigos,
 que nada me pón medo.
 Nin as noites escuras.
 Nin os camiños ermos.
 Nin os câs adoecidos.
 Nin os lobos famèntos.
 Nin a Santa Estadea.
 ¡Nin o dèmo do infèrno!

Deixáde-me ir pra diante.
 Seguir camiño quèro,
 Se canso, hai un valado
 pra me servir de leito.
 Se chòve, hai un abrigo.
 E se me mollo ¡è o mèsmo!
 Si no-atòpo compañia,
 lèvo a dos meus segredos.

Si no-hai auga nas fontes,
 hai frescura no vento.
 Si no-hai lume nas casas
 ¡hai estrelas no cèio!

Quèro seguir camiño.
 ¡Ou morro, ou alá chego!
 Si chego, un trunfo máis.
 Si morro, un home menos.

Pro inda teño demèntes
 de pasar, tarde ou cedo,
 pra alá de Montemôr,
 pra alá... moito máis lèxos.

- Dixo, e miróu pra ó cèio.
 E surru, e rezóu.

-Deixái-no, que vai tolo -
 a xènte marmulôu.
 E aquí cai, e alí se èrgue,
 camiño adiante foi.

Ninguén dél se labraba.
 Algún tèmpo despóis
 atoparon un mòrto
 là riba en Montemôr,
 xa comèsto das aves
 e co-a òsamia ô sol.

Hoxe unha cruz de pau
 no sitio onde ficóu
 amostra òs camiñantes
 que pasan Montemôr
 o leito derradeiro
 do tolo de Ribòns.

Bendita cruz xa vèlla
 que, ô vento, â auga, ô sol,
 non apodrèce nunca
 ¡por non querel-o Diòs!

COMPÈRE: A nosa trasmisión terminou. Dende Londres, desexamos a
 todos os nosos ouvintes, Boas Noites.

RECORD: Columbia (A.1493) WK.1397., "Muiñeira de Cartelle".
 Duration 0'25"

REAL ACADEMIA GALEGA

SPANISH PROGRAMME
Monday night, 1st May 1950
21.15 - 22.00 BST

GALICIAN PROGRAMME No. 30

Presented by Javier Fernández.

(Original broadcast)

DISC: PARL.F. 3326: Sig. tune. "Cock O' The North". 5" and
fade behind

COMPERE: "Emisora de Londres da BBC. Damos comenzo á nosa
trasmisión en língua galega".

DISC: PARL.F. 3326. Up and out. 15" total duration.

COMPERE: Anxel Fole escribiu pro noso Programa a seguinte
lembranza de Xesús Corredoira...

DISC: DBU 48285, 26.4.50, 9'22". Talk: "Lembranza de Xesús
Corredoira" by Angel Fole. Read by Javier Fernández,
as follows:

Quero falar de Xesús Corredoira, o máis interesante pintor
galego de todol-os tempos.

Quen isto escribe tivo a sorte de coñecer á sua familia, espe-
cialmente á sua nai; e a de vivir na sua finca do Carril dos
Loureiros, en Lugo, cáseque dous lustros, na sua adolescencia
e primeira mocidade.

Nacéu Xesús Corredoira en Lugo, o ano 1891, e viviu n-ista
cidade, até ben entrados seus anos mozos, na casa do Carril dos
Loureiros. A familia era oriunda de Friol, onde pasaba o
pintor algunhas tempadas. Estaba composta pol-o pai Don Xesús
Rodríguez; a nai, Doña Agustina; a irmá, Gloria; e unha tia
chamada Concha, que viviu sempre co-iles.

Era Lugo, entón, unha cidade de vida estantía, de ar decimonónico,
con antergas, románticas perspectivas. Facíase o mercado na
Praza Maior, con longos soportás pr'os días de choiva, ou de sol
alapeante. Si era inverno, enchíase a praza de labregos con
grandes chapeus e mouras, dándolle á Lugo, certa somellanza de
cidade castelá.

E agora, lembremos a finca do Carril dos Loureiros, onde viviu
o pintor os primeiros anos da sua vida. Era entón o Carril dos
Loureiros bairro arredío, entre urbán e campesino, a somellanza
dos outros bairros dos arrabaldos lugueses: a Charca, o
Regueiro dos Hortos, a Piringalla, etc. Estaba formado por
hortos, de outas paredes lañadas, cheas de hebras, por onde
amosaban os loureiros traños que lle daban o poético nome.
Era unha corredoira, unha rúa, por onde se vían pacel-as
vacas.

REAL ACADEMIA GALEGA

1. DISC: Pois ben, a finca do pintor era unha das máis bellidas d'aqueli (cont) bairro. Toda illa estaba chea de roseiras que arrecendían fortemente. A súa tía Concha cuidaba d'illas, érguéndose d'inverno e vrán, ás primeiras horas do abrente. Había rosas, caraveles, gladiolos, peonías, dalias... E sobor do sorriso das freles, a lenturada sorna latexante dos outos albres, xa pol-o mes de San Xohán, cheos de vermellos e dourados froitos. Penduraba o mel dos figos regañados, e ouvíanse os rechoucaños dos oreiros fartor d'ill. Nas seráns de vrán, gorentábase alí, unha paz fonda e lediciosa.

Cando eu vivín no Carril dos Loureiros, xa o nome do pintor tiña muita sonda. Unha das casas da finca estaba chea de cuadros d'ill, moitos dos cales eran de temas lugueses: "O Santeiro", "A fama de Lugo", "San Froilán", etc. Por certo que serviu de modelo para iste, o poeta Luís Pimentel cando era aínda un rapaciño. Había tamén os belidos retratos do pai, da nai e da irmá; e as "Sonatas", "Retabro das noivas", etc. Alí estaban cegos, santeiros, fidalgos, rapaciños con paxáros nas máns, ponceiras de páledas fazulas; escuros interiores con esguí- as figuras, con frías luces de vagalume, onde a morte marmuriaba o seu segredo. Sentíanse tremer as luces da Santa Compañía, abaladas pol-o vento do alón. Dixérase, ollando aquiles cuadros, que o pincel de Corredoira pintaba o silencio. Era unha Galicia anterga, misteriosa, de lènda, mui somellante á Galicia das "Sonatas" e das "Comedias Bárbaras" de Valle-Inclán; envolvemento n-unha lus cáse que irreal, c'un saudoso arrecendo de tempos idos, de musical feitizo.

Pro sigamos co pintor. Pensicado pol-a Diputación Provincial foi a Madrí, recollendo os insinos dos mestres Cecilio Plá e Sorolla. Díste derradeiro pintor, somentes no cadro "Pescadores do Miño", de grandes dimensións, avalíase unha lixeira influencia.

Por aquiles tempos, viña a pasar as vacaciós a Lugo. É a época da súa vida bohemia. Uns anos despois, casábase o pintor Casóu na aldea, e a escea da súa boda, foi perpetuada nun lenzo que se conservaba na súa casa, precisamente colocado a carón d'outro, nomeado "Retabro das noivas". Xa casado, foise a vivir a Roxos, perto de Santiago, cara á belida e souril paisaxe da Mahía. Dende alí, viña cáseque todoi-os anos a Lugo, pol-as festas do Corpus, a visitar á súa nai.

Foi iste, cecáis, a época máis fecunda do artista, ficando na súa obra, fondas amosegas do incomparable ambiente compostelán, como no seu cadro "Seminaristas de Santiago". Xa tiña exposto en París, Bós Aires, Nova York. Os Museos de Luxemburgo; de París, e o Centro Galego da Habana, tiñan mercado lenzos seus; tamén recibía encárregos de retratos pra Madrí, Barcelona, Bilbao, etc.

A derradeira vegada que vin ó pintor, foi en Lugo, no ano 1931, unha tempada despois de lle morrer a nai. Quería pintar un cartel pra un romance de cegos, e que fose levado pol-as freles por un cego que tocase a zanfona. Era il así, sempre fantástico e falangueiro.

Morreu Corredoira en Roxos, no 1939. Cando estaba pintando en San Francisco, por encárrego dos frades de Compostela, de sú- un repente que se leixou cego, morrendo cristianamente unhas horas despois. O seu calayre foi enterrado en Lugo.

187
DISC: Non é doada tarefa xulgar o arte de Corredoira, a pesares da nutrida bibliografía que encol d'el existe, pol-a grande desigualdade da sua obra, sometida a certas influencias, máis ou menos duradeiras. Aparte da lixeirísima de Romero de Torres, na primeira época, compre sinalar, como máis fondas e constantes, a dos pintores primitivos, e a do Greco, cinguíndonos somentes ás puramente pictóricas. Non hai n'el, infruxos de pintores galegos, pol-a sinxela razón de que até Corredoira, se non pode falar d'unha pintura galega propiamente dita. A meirande influencia extra-pictórica no seu arte é, dende logo, a da obra de Valle-Inclán, deica o punto de que algús dos seus cadros son como un eco práctico d'aquela.

Corredoira non cultivou a paisaxe, o encoiro, nin as naturezas mortas. Tampouco foi amigo de acudir ós certames oficiás, onde únicamente acadou unha segunda medalla.

"A pintura de Corredoira", dixo xustamente un crítico, "é máis expresiva e literaria que sensual e pictórica". Poderíamos engadir que é a máis crara amosa da pintura chamada "suxerente"; e, ó mesmo tempo, de pintura "ben feita", de firme técnica, de esgrevio estilo, cecáis como a de ningún pintor galego, deica estes intres. El foi quen centróu, con Castelao, o arte da nosa terra no gran tema galego, abrindo camiño á galeguización da nosa pintura. N-iste senso, pódese considerar a Corredoira, como o precursor da pintura galega actual, que conta con tan interesantes artistas como Souto, Seoane, Colmeiro, Maside, Laxeiro, etc.; aínda que ista nova pintura galega teña encetado outra roita, precisamente a da "pintura sensual e pictórica", de acordo c'as correntes do arte europeo da trasguerra; pro dentro sempre d'unha esencia de galeguidade, filla da sua terra, co ise "hic et nunc" inexcusable de todo arte verdadeiro.

Nunca expuxera Corredoira na sua cidade nativa. No mes de Santiago de 1947, tivo lugar en Lugo a primeira Exposición Colectiva de pintores lugueses, organizada pol-o Círculo das Artes. Figuraban n-ila, dazanove obras do chorado pintor, que permitiron ó público lugués, decatarse do gran valor do seu arte. Milleiros de persoas pasaron diante dos seus cadros, rendindo sinxela homaxe de admiración á sua memoria.

En canto á min, a lembranza de Corredoira ten sempre un fondo soño, n'aquil relanzo de paz do Carril dos Loureiros.

COMPERE: Eiquí terminou o traballo de Anxel Fole tidoado

"Lembranza de Xesús Corredoira".

Escoiten agora unha crítica de Salvador Lorenzana sobre a poesía de Manuel Antonio...

DISC: DBU 48342, 28.4.50. 7'40". "Un Poeta do Mar" by Salvador Lorenzana. Read by Plácido Castro. Text as follows:

Nas páxinas semiesquecidas de vellas revistas, temos descuberto dez fermosos poemas d'un gran poeta galego; o poeta Manuel Antonio González. Istes versos, publicados no 1920 e no 1921, corresponden á primeira época da produción lírica do poeta. Temos lido, con emociado lecer, os poemas, onde se nos anca

1. DISC: unha lene visión do serán; onde se nos contan belidas cantigas aldeás. Alenta n-iles a soedade inviolada, a friaxe cadavérica das primeiras estrelas, o vento tolo, a chuva sedosa, a siloita da montana estranguada...

Istas graciosas composicións de terra adrento, anuncian xa a rexa personalidade poética do gran lírico de "De Catro a catro". Non embargantes, non existe eiquí ningunha alusión ó mar, cuido tema tiña de constituir o cerne do famoso libro sutidoado "Follas d'un diario d'abordo".

Manuel Antonio foi o vixía máis adiantado da nosa lírica. Nacéu en Rianxo no 1900; e morreu mozo, cando apenas contaba trinta anos. A súa mocidade era íntegra; mocidade de mente e de curazón.

No campo poético foi, tamén, a súa integridade, exemprar. Non xugóu endexamáis ós beneficios d'un brillo de oropel, sinón a se rotundizar, a se escravizar á poesía.

Dende o célebre manifesto "¡Máis alá!", que con Alvaro Cebreiro firmóu en xunio do 1922, non tiña de variar as súas ideas iniciás. A programa estaba dirixida á mocidade inteleutual de Galicia. Nos seus enunciados describíase a literatura como algo ceibe, sin ataduras á saudade do pasado. Na forma e no fondo, aquíl manifesto era un chamamento á vitalidade aberta das xuventudes galegas, contra da rapacidade acartonada do histórico.

"Os vellos non son os que escribiron fai moitos anos (aqueles foron os Precursores): Os vellos son os que escriben hoxe como si vivíran no antronte dos séculos". "Renegamos de toda imitanza. A dos vellos, no nome da Vida; a dos novos, no nome da Novedade".

O poeta practicóu co exemplo as ideas que precoizaba. Crióu unha lírica inédita no panorama da nosa lírica. Amósanos, n-ila, o xeito de levar a persoa ós cómaros da poesía pura. Os seus versos son versos libres, desfeitos, pra deixar a imaxe en plea liberdade. O linguaxe, amoroso, paixoal, aceso, ten, ás veces, os seus hermetismos. Pero o xogo de Manuel Antonio non é endexamáis un xogo verbal; é algo misterioso, en clave, que loita por lle sair a fror de pel, pra amalo todo con rotunda e humá novidade.

O autor "De Catro a catro" é, por antonomasia, o noso poeta do mar. Deixa os estudos da carreira de Letras, pra se adicar á súa fonda vocación de piloto, de mariñeiro. O mar adrento é, pra o poeta, unha illa de auga arrodeada de ceo por todas as bandas. Un día calisquera bota ás augas, no peirao de Rianxo, a súa dorna lírica. Co ila vai sulcando camiños, nunca denantes sulcados, d'un extrano mar. N-iste mar extrano aboian os corpos de nautas afogados; as estrelas dialogan cos mastros; levan as gueivotas no peteiro, as cartas dos mariñeiros namorados.

A infinda seara salgada é un enorme manantio de sensacións. Os barcos de vela marcan n-ila o sinal dos seus ronseles. Son estes barcos a gran paixón do poeta. O veleiro e o pailebote son pra o mariñeiro-poeta, semáforos de suxestións; suxestións inzadas pol-a cobiza de beleza no esteso azur, poboado de alusións e de imaxes esotéricas.

DISC:
cont)

venador de horizontes, Manuel Antonio percorre a inmensa roita líquida, na que o camiñante non deixa, endexamáis, ronsel. Domea o teinicismo lingüístico do navegante, que lle serve pra descubrir (en metáforas admirabres) relacións estéticas na súa paisaxe adoito. Ama i-exalta ôs protagoistas do panorama mareiro; entusásmase cos seus pequenos mundos inmensos: os barcos. O poeta emprega a rede do verso máis ceibe, e mergúllaa n-ise mar, co-unha seguridade de pescador acostumado; recolle unha colleita lírica frorida, e ofrécenolas co un xesto sinxelo de prenitade artística.

Un poeta actual evocóu, xugosamente, a figura do poeta prematuramente morto, n-unha belida elexía:

"Por un mar verde de oucas
 levara o seu barco o toas.
 Ai, noso amigo!
 Nun mar de oucas verdegado
 boiara a toas o barco.
 Ai, noso amigo,
 capitán de outo navío."

Na nosa poesía primitiva, o mar sô existe como accidente e punto de indicación, non por sí mesmo. É a partir do romantismo, cando o mar deixa de ser elemento acesorio, pra se trocar en tema principalísimo, porque o poeta sínteo confundido cos seus propios sentimentos. O mar comeza a falar, perde a súa longa mudez.

Non ê que os primitivos non sintíran o mar; pro o seu senso do literario non era aínda abondo conscente pra arrastar â súa obra novos elementos alleos ô seu senso amoroso, que domeaba principalmente n-iles. Cando un xograr como Mendiño asocia, por primeira vez, unha anécdota amorosa ô movimento misterioso do mar, prodúcese isa primeira maravilla poética que leva o nº 348 no Cancioeiro da Vaticana:

"E caéronme as ondas do alto mar
 no hei hi barqueiro, non sei remar.

Non hei hi barqueiro non remador
 morrerei fremosa no mar maior".

Os primeiros sons belos que o mar ten arrincado â un poeta español, atópanse en Rosalía de Castro. Nas suas imaxes de azas húmidas está xa todo o sentimento moderno da poesía nosa. Pero é, sin dúbida, Manuel Antonio, quen nos doa unha visión enteira, plea, da paisaxe mareira. O poeta vive e matina, ô mesmo tempo, a paisaxe do mar. Iso, vivílo e pensálo ô mesmo tempo, pra detélo no cerebro, e desplazálo logo, diante dos seus ollos, como un clisé surrealista.

O autor de "De Catro a Catro", mixtura a súa sede, o seu panteísmo mariño, con unha espiritualidade materialista. Capta as esenciais fondas da chaira salgada, e devólttenolas trocadas en metafóricas, fértis imaxes."

COMPERE:

Ouviron un traballo de Salvador Lorenzana sobor da

poesía de Manuel Antonio

1. COMPERE:
(cont)

O noso programa terminou.

Dende Londres, desexamos a todos os nosos ouvintes,

Boas Noites.

2. DISC: COL.A. 1492. "Muiñeira de Cartelle". 1'40".

--oOo--

SPANISH PROGRAMME
Monday night, October 2nd, 1950.
21.15 - 22.00 BST.

GALICIAN PROGRAMME No. 34

Presented by Javier Fernández.

(original broadcast)

DISC: PARL. F. 3326. Sig. Tune "Cock of the North" 10" and fade behind...

COMPERE: Emisora de Londres da BBC. Damos comenzo à nosa transmisión en língua galega.

DISC: PARL. F.3326. Disc up and out. Total duration 15".

COMPERE: Vamos a radiar un traballo de "Salvador Lorenzana" que leva por título "Tres símbolos do XIX galego".

DISC: (D.BU. 55931., 28.9.50. 9' 50".) "Three symbols of the XIX Century in Galicia" by "Salvador Lorenzana", pseudonym of Francisco Fernández del Riego. Read by Javier Fernández. Text as follows:

"Imos a lembrar à tres figuras representativas do renacer cultural da nosa terra. Iestas tres figuras viven e traballan nun tempo, en que Galicia ten casèque perdido as raigañas da súa fisonomía diferenciada. Catro longos séculos de abandono e de esquecemento, crebáran a roita do seu discurrir histórico. Vencida a época meieval, - auténtica idade de ouro das nosas letras - sobrevén o decrinio. As prerrogativas dos Centros compostelàns escomenzan a se cicatear, como asimesmo, as da Basílica. Os nobres sinten vergoña de pertescer ao seu propio pobo, i-emigran à Corte. A nosa persoalidade cae no ludibrio. A obra dos Cancioeiros xa è descoñecida: nin un soio dos escritores castelàns à nomea. Lope de Vega - protexido e segredario dun galego, o Conde de

1. DISC (contd) : Lemos- empana o seu puidente inxenio, maltratàndonos n-unha comedia zafia e inxusta. Cervantes - galego pol-os seus dous apellidos e pol-as xeniaes manifestaciòns do seu hunor, néganos pradicamente pra entender nas artes, e dí que Galicia è terra irta pra producir poetas. Unha soma mesta de incomprensión envolve o noso espírito, e cega os seus recursos restauradores. Somentes, de vegada en vegada, esbòzase algún alento llado, teimando furar as trebas. E todo así...

Chega, non embargantes, un intre en que o silencio se creba. È ao xurdir o derradeiro/da tempada romàntica. Albiscanse daquela, os primeiros lòstregos d-unha nova correntada criadora. A boa nova espállase con celeridade de onda pol-as mentes anguares. Camíñase cara atrás, en procura dos ronseles perdidos. Cătanse nos infollos, as eis celencias do noso vello romance. Escádanse as montanas na busca das suas vivas modalidades, que o pobo gardòu celosamente.

N-iste ambiente, siñificado pol-a comezón estudosa, miudosa e acudidora, mòvense as vocaciòns de tres persoalidades, que contribúen de xeito singular, ao rexurdimento da nosa cultura. Son istas tres persoalidades, as tres figuras à que nun principio, aludimos. Eiquí, na loxanía do noso recuncho atrànteco, anceimos evocálas. Pra-ilo, nun intre propicio, matinamos en Galicia. Galicia è o corazón e o norde que impula as suas vocaciòns. Teimamos, por iso, esculcar o ritmo d-ise corazón. Arelamos, tamén, comprender o estilo vital i-espranzador dos seus latexos. Ao traveso da singularidade d-istas tres figuras, percuramos intuir o senso esencial do "galego".

DISC (contd) : O primeiro d-istes persoaxes é un poeta, vibradoiro de fe, escocido de alentos proféticos. En vida, o poeta chamouse Eduardo Pondal Abente. O seu acento descóbrese con resoares descoñecidos, con vislume de antigüedades paleontolóxicas. No meio do bagulleo romântico, a sua voz ecóa nas gándras como unha trompa de bronce. Sustitúe no noso romantismo a lagóa e o sauce, pol-os pinos e a mar. Un puidente sopro vital abanea as suas estrofas coma o vento nos boscos. O pulmón étnico échese de ares novos que aventan a sua anemia. Pensamos nas duas grandes virtudes do bardo de Ponteceso: a sua capacidade de eisaltamento do pretérito inmorredoiro, e o seu albiscar espranzador do porvir. D-eiquí que seña perciso sentirse galego, e sentir o mandado da nosa eternidade històrica, pra poder interpretar a forza dos versos pondalianos. I-ê que Pondal leixa ceibe a voce misteriosa que falaba por il, porque herdou as verbas de onte, cando as verbas foron unxidas pol-os primeiros pasmos da raza. O poeta, non sabendo do presente, sabe do senso inmorredoiro do pasado, e sabe do que ten de vir despóis de pasarmos nos. Foi, asín, poeta pra Galicia e pra todo o pobo galego, cantor da fé e da profecía.

A segunda das figuras en quen pensamos, é outro poeta. Vive iste poeta dende 1837 a 1885. Foi o seu nome, Rosalía Castro. Xa estamos evocando a eispresiva esencia d-aquiles versos, vestidos de eufónica sinxeleza, que criou o artista. Rosalía recolle no espello cóncavo do seu corazón, toda a beleza do chàn e da ialma do seu país. O seu mestre en discipriñas humás, é a dor. A dôr da sua vida, e a dôr da sua raza. Obxetiva Rosalia o seu esprito coa terra galega. A sua ialma entretécese, fúndese, coa ialma de Galicia. Olla o mundo que a-arrodea, e sínteo - na sua

1. DISC (contd) : totalidade - cheo de presencias esprituas. Iste mundo xurde, ateigado da propia paixón da poetisa, ou zugando a súa ialma creadora na súa beleza, na súa desespreza, na súa malancunía. A paisaxe revive con aletexos de variado simbolismo. É o froito da longa compenetración do poeta d-unha raza sensitiva, co seu ambiente xeográfico. Emporiso, Rosalía, estremecida de amor, pensa a tono co-il, verquendo as súas reás esencias no vaso cristalino dos versos. Sempre na paisaxe interna rosalián escorre o río da dôr. Os poemas fechan coa dôr do poeta, o anaco de universo que ð arrodea. Chega un intre no que o adeus fruie, en ondas melancónicas, seiturando os ares de Galicia: é cando a tristura ocupa o lugar das surrisas e das ledicias do pasado.

O derradeiro dos persoaxes que pantasmea pol-a nosa maxinación, é un historiador. O historiador, naturalmente Manuel Murguía. Non saberíamos decir si pensamos en Murguía, ou no seu mañífico acento de Precursor. Sí, sabemos que, en entramas cousas, condénsase un valioso aporte ao redescobrimiento da ialma da nosa terra. Cando o inqueda investigador escomenza a súa xeira de restevador de arquivos, o pulo racial estaba perdido, pol-a deserción espiritual das xentes. Murguía aventa o pô da nosa vida anterga, esquecida o acaloñada. Por embaixo dos líquens da persoalidade soterrada do pobo, conquire chegar ás veas da continuidade histórica de Galicia. Non importa si completa ou incompletamente. O caso è que, sin o seu esforzo de restevador, sin o seu propósito de soerguer a cultura propia, muitas cousas houberan ficado definitivamente perdidas. Aparte da súa laboura de erudito, de investigador, a súa tarefa polimòrfica vai toda ela enroitada a un porvir de inmediatas realidás políticas. A súa ideoloxía, o seu pensamento, navegan a cotío co instinto creador da concencia galega.

DISC (contd) : Co estes tres nomes símbolos - Pondal, Rosalía, Murguía, - que son sendas realidades, ¿poderíase intuir a esencia do galego? ¿Atinguirá a súa ollada e a súa obra, a visión da Galicia de arestora? ¿Se non crebará a súa aguzada sensibilidade romántica, diante da dramática forza que hoxe teñen os homes e as cousas? Coidamos que non. Pol-a contra, entendemos que o seu sono pode facerse realidade: a aspiración, sucedido, pero compre que, a tenor da observación e da sensibilidade de hoxe, se estude o valimento que a obra destas tres figuras fíxos ten no estilo de recobramento espiritual de Galicia. Independentemente do senso puramente literario Pondal, Rosalía e Murguía, acrecentan na súa produción, un ideario cultural de puidente alcance. Iste ideario debe ser estreiturado nunha fidel versión, e dado a coñocer ás axentes, coma proba intrabucada do esforzo de continuidade que perseguimos, a favor da cultura autóctona, e dunha igual diñidade espiritual".

COMPERE : Acabamos de transmitir un traballo de 'Salvador Lorenzana' titulado "Tres Símbolos do XIX Galego"

Escoiten agora a canción 'Maruxiña, xentil Maruxiña'.

DISC : DBU. 37283, 20.9.49. 1' 42". 'Maruxiña'. Words by Eduardo Pondal. Music by Pilita Castillo.

COMPERE : O noso Programa terminou. Dende Londres, desexamos a todos os nosos ouvintes 'Boas Noites'.

DISC : COLUMBIA A. 6181. (W.K. 1416). 'Alalá de Bande'. Dur. 30"

MAS

Spanish Programme
Monday night, 26th January 1953.
20.00 - 20.45 GMT

GALICIAN PROGRAMME, No. 54.

Presented by Javier Fernández
(Original broadcast)

GRAMS : PARLO. F. 3326 Sig. Tune. Cock of the North.
Five seconds and fade behind...

COMPERE (live) : Emisora de Londres da BBC. Damos comenzo á
nosa trasmisión en língua galega.

GRAMS : PARLO. F. 3326. Disc up and out. Total dur.: 15".

COMPERE : Ista noite, vamos a radiar dous traballos: un de
Salvador Lorenzana encol de Castelao, i-outro de
Plácido Castro sobor dos recentes libros galegos.
Escoiten primeiro a evocación de Castelao
escrita por Salvador Lorenzana. Dí así:

GRAMS : DBU. 97554. 21-1-53. Duration: 7'20".
"In memory of Castelao", by Salvador Lorenzana, pen-name
of Francisco Fernández del Riego. Read by Javier
Fernández. Text as follows :-

"Fai agora tres anos que finôu en Bôs Aires, soñando
porvires, Alfonso Rodríguez Castelao. Houbéramos querido,
pra ô poder evocar nista data, escandir en versos esgrevios
e longos a nosa pena individual, e a dôr de Galicia toda.
Fai agora tres anos que se foi o vello amigo, o gran guieiro
da galegitude; mais o noso corazón dínos que non se ten
ido, que está ahí alumándonos o camiño, siñando os
horizontes do

1. DISC (Continued).

Castelao anunciou con lapis e pluma, con verba crara tamén, a aurora cultural do país galego. Figurára, con perfil senlleiro, naquela fidalga pléiade de Otero Pedrayo, Cabanillas, Villar Ponte, Risco, Lousada Diéguez, naquil agrupamento macizo que tiña recollido dos Precursores e dos seus epígonos, a obra de anovamento que se esparexéu pol-o mapa espiritual da Galicia de comenzos de século.

A personalidade de Castelao era rexa e orixinalísima. Crásica e sinxela, a sobriedade verbal, lonxe de ocos retorcimentos retóricos, fora a característica do seu xeito. Cecáis, e sin cecáis, Castelao convertírase no millor caricaturista do seu tempo; e o seu arte estivo sempre ó servizo do país nativo. A pasmosa laboura do grande artista ganóulle estesa popularidade; tan estesa como ningún a tivera antre nós, agás Rosalía. Cos seus libros de dibuxos compuxo un documento válido, sin parello, pra o porvir. Ises libros teñen hoxe e terán sempre, unha calidade e unha dimensión importantísimas.

No conto, na novela, no ensaio político, na conferencia, na crítica de arte, no teatro, o gran dibuxante acreta asimesmo unha fina intelixencia, unha forte sensibilidade. Sabe o que val e deica onde chega cada verbo que emprega, cada idea que manexa; e por iso, escribe e dibuxa con riqueza, concisión e forza. O seu estilo échese de seu, con soio deixar sucedérese os conceptos, verquidos a un dos vasos verbás máis nidios, nobres e resoantes que teñamos coñecido. O idioma de Castelao alfaióu a nosa literatura como non é doado que poida afaia ningún,

DISC (Continued):

O nome do autor de "Nós", nun intre decisivo da nosa cultura, destaca n'ela e insuflalle unha riada renovadora. A produción artístico-literaria do ilustre mestre quedará, así, coma un dos máis ardentes e orixinais ronseles da literatura dos nosos días. Cada unha das súas obras alóvanos, coa súa sinxela presenza, a mesma emoción anceiante: ollámolas insertárese de seu no áureo anaquel da historia galega deste tempo.

Pero en Castelao, tanto como a obra val a conducta, a súa fonda honradez, o seu tremendo valor humán, a limpa e insobornabre adicación a Galicia. O seu amor ten sido, en total-as etapas da súa vida, esaltado pol-o temperamento lírico, pol-o humorismo, e pol-o vasallaxe fiel que rendiu de cote á realidade que o arrodeaba. A súa mesma prosa irisada, onde a metáfora alumea coma un lóstrego, sirvelle pra anunciar sintéticamente, os problemas e o fondo drama do seu país.

Por outra banda, Castelao deulle o galeguismo un senso universal. Vía espaxouse a perspeitivas lonxanísimas de tempo e-espacio. Vía encher o Atlántico e a Era futura. Tivo esa fé intrépida que fai vivir, todo en June, as verdades de mañá. A Galicia do porvir vivía xa no seu miolo. A primeira direitriz da súa natureza foi a fé..

Podía, ademáis, xenerar ista fé nos outros, por inducción. A tal aito, poderíase chamar a elocuencia de Castelao. Houbérasse tido, inda que non tivese fala, inda que non soupese escribir nin dibuxar... Era un sobreabondo de ideal que tiña que surtir pra fora dil, en fluencia natural. Podería galeguizar ós galegos cataléticamente.

1. DISC :
(cont.)

Todos os días do seu vivir estiveron entregados a unha labor incansable, tenace, impouso, en liña sin crebaluras, reita, cara ô ideal. A súa vida toda mantívose abaneada por unha fonda solicitude; o desintresado empeño de recoller e espallar a auténtica verdade de Galicia, ten criado perentoriamente, - nunha alternancia penduar de actividades do espírito - a máis ricaz e xenerosa tarefa galega desta época. Do seu lapis, saíu o análisis máis caletante da realidade do noso país nos derradeiros tempos. Espectáculo iste, dunha vida íntegra - como moi esceicionalmente se dá -, e que nos subxuga con parenético intrés. As roitas máis diversas do espírito teñen sido percorridas con emoción e brío, por ise grande home. Cabo da senxeleza do seu estilo, érguese a dureza de pedra das suas convicciós. Tras sí, deixou un lostreguéo longo, inesquecente, na historia da nosa patria. Regalounos unha crara noción de Galicia feita cerne de realidade. Porque nós, hasta il, irda non tiñamos ollado cos nosos ollos, nin sentido coa nosa pel, a visión real e o taito queimante da terra galega.

Castelao comungóu, na obra e na conducta, co sangue da Terra. O sangue de Galicia transfundiuse nas veas do seu gran artista, e no miolo locidamente visionario de Castelao. Sentímolo asín - exemplo vivo - como vixía insomne do seu tempo, inextranabre e dramáticamente preocupado pol-os probremas de Galicia. Il foi quen levóu os homes da súa xeneración e os das seguintes, cara os

DISC (cont.): -

vieiros de fidelidade ... â raís nativa. Toda a ánima -
vaganunda i - esuberante - do artista, do literato,
edequire en nós, categoría de símbolo. Castelao-Home
Castelao-Patriota, Castelao-Creador espiritual, son xa
pra sempre, nordes que imantarán a marcha de cantos
traballan no servicio de Galicia.

Fai agora tres anos que finóu o mestre, soñando porvires.
Pero a súa voz e o seu exemplo viven na concencia alerta
da terra que tanto amóu."

COMPERE (live) : -

Eiquí termina a evocación de Castelao escrita por Salvador
Lorenzana.

Estación de Londres da BBC. Escoiten agora a
Plácido Castro que vai a falar dos libros galegos,
recentemente publicados. Plácido Castro :

GRAMS : DBU. 97280., 24.1.53., 5' 30".

"Galician Books". Written and read by Plácido Castro.

text as follows: -"Entre as publicacións galegas - ou que
con temas galegos se relacionan - que teñen saído do
prelo no decurso dos últimos meses, figura un

considerable número de monografías referentes â prehistoria,

arqueoloxía e historia da nosa terra, e que os límites

do tempo non nos permiten mencionar individualmente. No

mesmo campo da investigación, Xesús Ferro Couselo, no seu

volume "Los Petroglifos de Término y las Insulturas

Rupestres en Galicia", fai unha documentada aportación ao

estudo d-estes vestixios do noso pasado, e senta unha

1. DISC (cont.): -

tésis de moita novidade ao consideralos. na sua maior parte, como sinais de término. Alguns aspectos do noso folklore son tamén estimados d-un xeito novo, no libro de Ramón Touceda Fontenla, "La Fiesta de Moros y cristianos en la Sainza, en la Provincia de Orense", onde o autor recolle e comenta referencias e datos, para establecer unha analoxía entre algúns costumes do noso pobo e manifestacións parellas nos pobos árabes.

A conmemoración do centenario de Doña Emilia Pardo Bazán tense pechado coa publicación, pol-a Facultade de Letras de Madrid, d-unha nova edición dos seus libros "Cuentos", e a d-unha conferencia de Evaristo Correa Calderón, "La Pardo Bazán y su Epoca", e outra de Javier Sánchez Cantón, "Doña Emilia Pardo Bazán en la Facultad". Benito Varela Jácome escolleu o estudo d-outro aspecto da obra da ilustre escritora, para tema do seu traballo "La Pardo Bazán y su Nuevo Teatro Crítico".

"Estampas Vivarienses", volume de cuidada presentación, do que o autor Enrique Chao Espina, contén unha primeira parte adicada â algunhas notas retrospectivas do autor, seguida pol-a sentida evocación de varias figuras vivarienses, e, finalmente, diversos textos d-outros escritores que colaboran na obra. O libro "Monterrey y el Camino de Santiago" da enseño ao seu autor, Benigno González Sologastúa, para facer revivir, con senso histórico, alguns sucesos do pasado da nosa terra...

A mais recente producción literaria de Ramón Otero Pedrayo consta de duas obras, belamente escritas, como ao

DISC (cont.): -

seu autor corresponde. Unha é a leda farsa dramática "Desengano do Prioiro", teatro de máscaras, cheo de vivas imaxes e sorridente diálogo. O outro libro leva o título "Por os Vieiros da Saudade", e contén as crónicas, impresións e lembranzas do viaxe do seu autor a Bós Aires. Portugal, o Atlántico, e as terras arxentinas, no decorrer d-un itinerario sentimental, refrexado n-unha prosa de delicados matices, serven para que, en torno ás suas suxerencias, o escritor deixe voar a sua fértil imaxinación e nos brinde a riqueza dos seus variados i-extensos coñecimentos. Mais cecáis o que ha deixar no noso espírito, mais fonda impresión sexan os capídulos adicados ao sentimento da amizade, o relato de conversas con bós e vellos amigos atopados novamente en lonxanas terras, a tenra evocación do amigo inesquecible, seu e de nós todos, Castelao, símbolo da amizade mesma.

E, finalmente, a poesía. O autor de "Primer Semillero de Poemas", Francisco Leal Insúa, califica de "emocions das suas soedades íntimas", este conxunto de sensacións finamente líricas que no seu libro se recoller. O poeta noyés Eduardo Nuñez Martínez publicou a continuación da sua obra anterior, "Mi Cruz de Refugio", baixo o título de "Metopas". Con prólogo de López Cuevillas, apareceu o primeiro libro de versos do escritor ourensán José Fernández Ferreiro, "Ribeirana do Sil", no que se atopan logradas composicións poéticas en galego.

1. DISC (cont.): -

Pura Vázquez, a poetisa de Ourense, continuou o intenso ritmo da súa produción lírica en tres novos libros de versos. "Tiempo mío", en castelán; "Íntimas", a súa primeira colección de poemas galegos; e "Columpio de Luna a Sol". Os seus versos galegos son a expresión, chea de lirismo, da súa intimidade vital e poética, e xustifican a decisión da súa autora de empregar a fala galega como medio literario. "Columpio de Luna a Sol", que está adicado "a todos os nenos... e aos que, non sendo xa, teñen aínda unha i-alma infantil", é unha colección de uns oitenta poemas, belamente ilustrados, nos que realiza a fusión das dúas vocacións da autora - a de poetisa e a de maestra - acadando o trunfo no difícil empeño de escribir versos cheos de xenuino espírito infantil, ateigados de tenro amor ao neno, sen artificialidade nin ár de condescendencia...

"En su mundo tan pequeño,
¡qué rosa su corazón
abriendo!

Hay naranjitas de luna
y caballitos de viento,
y un ogro con siete manos,
y un capitán marinero...

¡Y apenas abre los ojos,
y da tres pasos, corriendo!"

I-alma infantil, ensoño, - na verba, a gracia leda do cantar e da ronda...; Qué outras fontes, afinal, ten moita da máis limpa e pura poesía?...

2. COMPERE : (live)

Estación de Londres da BBC. Ouviron a Plácido Castro que falou dos libros galegos recentemente publicados.

- 9 -

1. COMPERE (cont.): -

A noso programa terminou. Dende Londres, desexamos
â todos os nosos ouvintes, "Boas Noites".

2. GRAMS : COLUMBIA D. 1493. "Pasacorredoiras d'Arnoya".
Dur. 15".

433

SPANISH PROGRAMMES
Monday 17th August 1953
21.00 - 21.45 BST

GALICIAN PROGRAMME No. 60
=====

Presented by Javier Fernández.
=====

- 1. GRAMS: PAUL.F. 3326. Sig Tune. "Cock of the North".
5" and fade behind....
- 2. COMPERE: (Live) Emisora de Londres da BBC. Damos comenzo á
nosa transmisión en língua galega.
- 3. GRAMS: MUSIC UP AND OUT. Total duration 20".
- 4. COMPERE: (Live) Ista noite, van a ouvir un traballo de
Salvador Lorenzana que leva por tidô,
"Xeneraciós Galegas". Iste traballo di así:
- 5. GRAMS: DBU 7897 (13.8.53) Duration 11'20".
"Generations of Galician Writers". Written by
Salvador Lorenzana, pen-name of Francisco
Fernández del Riego (O.C.).
Read by Javier Fernández (S.).

TEXT AS FOLLOWS:

REAL ACADEMIA GALEGA

«Non hai dúbida pra ninguén, de que Galicia conta con unha personalidade cultural definida. Galicia, nembargante, mantívose a longo de catro séculos, de costas á súa cultura peculiar, desconocéndoa ou esquecéndoa. No século dazanove, coa xeneración chamada dos Precursores, Galicia emprincipiôu a se atopar a sí mesma. Desde entón, cando se inicia a obra restructora das nosas letras. Varias promociós de despóis, proseguiron o labor do que foron con faloneiros os escritores románticos.

O chegar á vida, unha xeneración háchase cos xeitos, coas normas que a xeneración anterior impuxo. O que ven, arela sempre engadir algo ô pasado. Mais no caso dos que, na nosa terra, nomeamos Precursores, non hai herdo inmediato. O legado que recollen ven de moi lonxe. Emporiso a súa obra, vencellada á un pretérito recuado, é, en certa maneira, tota íla unha tarefa de creación.

O século derradeiro ven a ser na España, o século das xeneraciós. Arredor diste tema das xeneraciós, teñen falado dabondo Azorín i-Euxenio d'Ors, antre outros. Ortega tencionôu teorizar, montando sobre a custión, unha sistemática súa.

Pol-o que respecta á Galicia e ôs homes fideles ô mandado da cultura galega, poderíamos falar da existencia de tres xeneraciós: a dos Precursores, a dos Novecentistas ou Continuadores, e a dos Novos. Cabería, con todo, axcítarse ô concepto xeneracional, formulado recentemente por un escritor contemporáneo. Pra iste escritor, a medida trascendental do ser é a súa trintena. Trinta anos, a valoración histórica da idade: unha xeneración cada trinta anos, formada por tres promociós ou décadas.

Consoantes con ise criterio, poderémos ollar cómo se integra a xeneración dos Precursores, pra rubir deica á dos nosos días.

O símbolo humán xeneral do Romantismo galego, é o fondo amor ó país natal. Amor ó que nos é propio, individual, xenuíno. Atal amor maniféstase na poesía, na dirección da historia, no estudo da língoa.

Os rasgos típicos da xeneración refréxanse na fidelidade ó autóctono, e na rebeldía contra todas as formas vulgares e filisteas de canto nos é estrano. Xurde a poesía culta i-en galego, coa "Alborada" de Nicomedes Pastor Diaz, no ano 1.828. A acción dos poetas que de aquí arrinca, completana os historiadores e os filólogos.

Son figuras destacadas do primeiro intre, o doctrinario político Antolín Faraldo, e o historiador romántico Benito Vicetto. Siguen decontado, Manuel Murguía, Eduardo Pondal, Saco y Arce, e Rosalía Castro. O núcleo derradeiro véñeno a representar Lamas Carvajal, Curros Enríquez, e Leiras Pulpeiro.

O texto sintonizador desta época do rexurdimento, é un texto poético: o "Album de la Caridad", aparecido en Galicia no ano 1.862.

A finais de século, xurde no noso país, unha nova xeneración: a dos Continuadores, Novecentistas, ou do segundo Renacemento. Cando ista xeneración se asoma á vida, os seus compoñentes atopan - como toda xeneración -, ista dobre paisaxe: o pasado e o porvir. Vivir é recibir o que teñen elaborado os antepasados, e deixar nacer unha cousa ou varias cousas máis: algo que escorre en cada individuo, a traveso dos seus ideás. O estado do individuo depende da ecuación antre istes dous elementos: o pasado e a novidade.

En tal senso, a xeneración novecentista está integrada pol-o conxunto de produtores espritoás galegos, cuia obra - en cada campo - supón unha superación metódica, inmediata, da obra dos Precursores.

A promoción primeira desta xeneración fórmase cos homes nados arredor dos anos 1.880-90. Espritoalmente, esta promoción é a do simbolismo. Seus membros compoñentes son, inicialmente, individuoalistas, inadaptados, amantes do esótico. Máis tarde, exúntanse baixo dun lema: Galicia, e operan sobor dos textos da doutrina galeguista. Libros que se poden considerar como definidores, son: "Nós os inadaptados" e "Arredor de sí". Os nomes representativos son: Castelao, Otero Pedrayo, Risco, Cueyillas, Vilar Ponte.

Ista promoción vaise achegando, compenetrándose coa realidade galega. A verdade de Galicia chóutalles ós ollos, e o seu espírito atópase rexamente aferrado a íla. As cousas fondas dos nosos males nacían do desconocemento de nós mesmos. Galicia estaba arredada da súa auténtica tradición histórica, e divorciada de Europa.

O noso país, por meio desta promoción, realiza un supremo esforzo pra salvar a súa historia, ceibándose do seu pasado máis perto, e percurando a reincorporación á cultura galega, dâquela dos pobos máis adiantados.

Son características dos homes que á integran: a afición á paisaxe, á núa física galega, o folk-lore, ás peculiaridades histórica e cultural, nas súas varias monifestaciós. Un eisáme do clima vital e do clima político interno, confésanos o acento anovador portado pol-a primeira promoción dos Continuadores.

O xuntoiro xeneracioal que emprincipia a xeira do segundo renacemento, sucede a promoción dos escritores nados arredor do 1.900, data ísta que costitúe o seu eixo temporal. O lema que os vencella é o dunha Galicia europea. Os libros directrices difiren un tanto dos precedentes. A revista aglutinante é a Revista "Nós", fundada pol-os homes da xeneración denanterior. Os inteleitoás que nílâ

se agrupan son: Rafael Dieste, Viqueira, Montes, Correa Calderón, Plácido Castro, Filgueira Valverde; un xornalista: Paz Andrade; un economista: Peña Novo; e un político: Porteiro Garea. O aito decrarativo do grupo poderíase centrar na creación do "Seminario de Estudos Galegos". O espírito común que os informa radica nun amor extensivo a Europa, vencellado á unha Galicia galega e universal.

A terceira promoción é a dos nados despóis do ano 1.910. O seu lema coincide en sustancia, cos dos seus inmediatos antecesores. Tipos caracterizados dila, son: Carballo Calero, Iglesia Alvariño, Cunqueiro, Ramón Piñeiro, Anxel Fole...

En poesía, teríamos: Promoción primeira: Noriega Varela, Ramón Cabanillas, Taibo e Lopéz Abente. Esiste neste conxunto, unha certa discordancia nas datas de nacemento, que desbeira a década á que nos vimos contraendo. Pero, en troques, hai unha acordancia no acento da súa actividade. A poesía que todos realizan singularízase pol-a súa fonda galegitude, pol-a pureza de teima, e pol-o anovamento da forma.

A promoción segunda ten en Manuel Antonio, Amado Carballo e Bouza Brey, antre outros, ós seus máis destacados persoeiros. Antre o grupo de poetas epígonos do simbolismo e o novo grupo que inaugura a súa vida literaria de 1.920 a 1.925, - prodúcese na España o chamado movemento ultraísta, derradeira secuencia do simbolismo. Dito movemento chega á península cos primeiros influxos franceses de Max Jacob, Cocteau, Apollinaire, etc. Non infrúe directamente na nosa poesía; pero sí, por contaxio, nalgús dos seus representantes.

A promoción terceira fórmana Cunqueiro, Carballo Calero, Iglesia Alvariño, Delgado Gurriarán, e algús que chegan despóis.

Ollado asín o proceso sumario das dúas xeneraciós que viñeron actuando ó servicio da cultura galega, - cabe preguntarse si non xurdirá a terceira, portando o contido espíritoal, que a época actual impón. Os síntomas son, dende logo, alentadores. Todo

coincide en acretar que se está xestando o ambicioso programa dunha nova mocidade inteleitoal galega. Arredor da publicación "Grial" e da editorial "Galaxia", estáse centrando un pulo anovador que, mantendo os homes da xeneración derradeira cos que agora nacen á nosa cultura, promete xenerosos froitos pra o porvir. No campo concreto da poesía, os nomes de Pura Vázquez, Manuel María, Luz Pozo, Cuña Novás, amosan xa, coa obra feita, a verdade da afirmación que establecemos.

Asegún o concepto orteguiano, existen duas tendencias na evolución xeneracioal: Cando a xeneración nacente se atopa á gusto, co establecido, e aumenta o que atopa, sin discutir dílo; é o caso do que Ortega chama "Xeneración cumulativa". E cando a nova xeneración disinte do que atopa, cando abre xeiras de loita, e de polémica; é o caso do que il nomea "xeneración combativa". No campo da vida espritoal de Galicia, a labor da hora presente, da xeneración que se está xestando, recolle con senso de actualidade o sustantivo da nosa tradición; pero revisa níla o que é revisabre, pra acompañala ô ritmo dos tempos que nos tocóu vivir".

1. COMPERE: (Live) Aquí termina o traballo tidoado "Generaciós Galegas", que foi escrito especialmente pra BBC, por Salvador Lorenzana.

Emisora de Londres da BBC. Antes de cerrar a nosa emisión en língoa galega, escoiten "Alalá das Guruxeiras" interpretado pol-o "Coro de Ruada".

2. GRAMS: COLUMBIA (A.1485) W. 1415. "Alalé das Guruxeiras" by Coro de Ruada. Dur: 2'

3. COMPERE: (Live) O noso Programa terminon. Desde Londres, desexamos á todos os nosos ouvintes "Boas Noites".

4. GRAMS: COLUMBIA P. 1493 (W.K. 1400) "Pasacorrecións d'Arnoya" Duration 1'

EKH

SPANISH PROGRAMME

Monday, 7th June 1954.
21.00 - 21.45 BST

GALICIAN PROGRAMME No. 68.

presented by

Javier Fernandez.

1. GRAMS: Parlophone 3326. Sig. Tune: "Cock o' the North".
10" and fade behind...

2. GRAMS: DBU.25386., 29.5.54., duration 13'

Lead-in; text as follows:-

"Emisora de Londres da BBC. Damos comenzo â
nosa transmisión en língua galega."

(Music up and out. Total duration 20")

"Ista noite, vamos a radiar un traballo de
Salvador Loreanzana tiduado "O Galeguismo de
Valle-Inclán". Iste traballo dí así:-"

"Arredor de Don Ramón María del Valle-Inclán tense feito abondosa literatura. Nembargante, foron contadas as plumas que tencionaron afondar na raigaña galega do xenial escritor. E iso cando a seiva de Galicia fecundou, xenerosamente, a planta da sua personalidade e da sua obra. Pra nós deica tal punto, que non resulta doado discriminar onde emprincipia a arte valle-inclanesca, e onde remata a alma do país que a fixo xurdir.

Valle-Inclán nacéu en Vilanova de Arousa, o 28 de outubro do 1886. Iste pobiño atópase situado na bellida Terra do Salnés. Trátase dunha bisbarra de romance, onde cada lugar leva co nome unha vella historia. A paisaxe ten alí un singular engado. Hai un vicioso verdor nos milleirales. Longas carballeiras dan acobillo ó misterio. Pol-a noite, arredor da lareira dos vellos casaes, axigántanse os parladoiros da cociña: pecados, mortes, miragres...

Eiquí, neste ambiente, criouse o escritor. Era membro dunha familia inqueda, con casas e parentes en todas partes. Ilo permitiulle percorrer, a eito i estesamente, os horizontes da paisaxe natal. Vai de vila en vila, de lugar en lugar, e de pazo en pazo. As suas correrías infantís non teñen remate: hoxe a Paradela co tío crego, mañá coa aboa a Puebla do Deán, pasado en Sobrán, de camino pra Padrenda...

No engaiolador esceario do Salnés recolle o neno Valle-Inclán, moitedume de impresiós que se lle grabarán pra sempre.

Ten de se percurar níl as o primeiro e
REAL ACADEMIA GALEGA

positivo influxo que, máis tarde, trascenderá na sua obra. Non esquecerá, ó longo dos seus días desacougados, as mil e mil miudezas en que emprincipia a representar a sua propia vida.

Outra influencia ten de determiniala o ambiente familiar. Hai no seu linaxe unha executoria de prestixiosa fidalguía. Por unha e outra ponla, os seus ascendentes pertencen á millor nobleza galega. O destino do escritor foi o de perpetuar as narraciós da estirpe. No temario valleinclanesco poden descubrírse os varós de ambas liñas: o Colexial Maor, o Abade, o Capitán de Granadeiros, o Poeta....

A estada en Santiago durante os anos de mocidade, é un terceiro motivo a considerar na sua formación espritoal. Non foron os estudos de Leis, que tivo de deixar. Pero sí a ialma da cidade, das suas pedras e das suas xentes, das que Valle soupo cousas moi peleriñas. Nalgunhas páxinas do novelista pode descubrírse o ingrediente compostelán. Un dos compoñentes fundamentás da visión de Ligura, é, sin dúbida, a sua lembranza de Compostela. E na "Lámpara Maravillosa", acesa cos silencios e soedades de Galicia, aparece viva a interpretación da cidade: "inmovilizada en el éxtasis de los peregrinos, junta todas sus piedras en una sola evocación... Allí las horas son una misma hora, eternamente repetida bajo el cielo lluvioso".

Cando volta da sua viaxe a México, Valle-Inclán reside algún tempo en Pontevedra. A sua estancia alí terá de repercutir rexamente na obra e no home. Mantén iste, contacto directo e discente con un persoaxe de conversa suxestiva e gran curiosidade intelectual: Don Jesús Muruáis. A carón díl conoce, de xeito fragmentario e

indirecto, a Barbey, a D'Annunzio, Ibsen, Eça de Queiroz, Paul de Kock, e a outros escritores europeos; conoce tamén, o máis caracterizado das letras francesas daquil tempo. É decir, que a súa estética, practicada i espresada máis tarde, alí ten raíz.

Pero o trato con Muruáis e a súa tertulia de amigos, se non cingue soio á orientación literaria. Era Muruáis un home de psicoloxía peleriña, que se movía en pleo antroído. A súa casa era lugar estrano onde se vivía representando, antre unha colección de paxaros raros e outras alimañas en completa libertade. Pois ben, niste clima de extravagancias adequiríu Valle o aprendizaxe e aínda os elementos do que tiñan de ser a súa facha e a súa ostentación.

Da terra natal zugóu asimade novos recursos, durante as sucesivas e periódicas estadas nila. En Cambados pasóu días memorabres, reintegrado á paisaxe infantil da Terra do Salnés. Logo na Puebla do Deán, na outra beira da ría de Arousa, metido a labrego e gandeiro. Soñaba daquela con ser un señor dono de facendas que vencellar ó seu linaxe; i en certo intre tencionou rehabilitar os títulos de Marquesado de Valle, Vizcondado de Vieixin, e Señorío de Caraminal.

A Galicia retornóu, ó cabo, pra morrer no seu seo. En Compostela escorreron os derradeiros momentos da vida de Don Ramón María del Valle-Inclán, pois que en ningures encaixaba como eiquí, a figura senlleira do escritor.

Galicia tiña que ser así clave obrigada pra poder interpretar canto Valle-Inclán é, e representa. Sin íla non é posibre chegar ó que é auténtica sustancia da súa obra. Emprinciando pol-a propia paisaxe. Non cabe dúbida de

que a verdadeira paisaxe, a única de Don Ramón, é a galega. Algún ambiente das suas criacións, por esixencia dos asuntos, pode ser doutros países ou doutras terras; pero a única entranable é a galega. O seu ideal paisaxístico non é, certamente, o dos horizontes da bisbarra nativa. Istes atópanse presentes na sua obra, pero non coma fonal escénico dos persoaxes. Cando describe o lugar da acción, pensa máis que nas paisaxes de ribeira, no que chamamos os seus paisáns a montana. Na paisaxe de Galicia, as rías tíñanse retratado moitas veces; nembargante, a montana gardaba un percorrido atractivo de taboa primitiva: horizontes outos de carpazas e liñares, con mulleres que fian diante de chouzos de pizarra, pegureiros de frío ollar, estreitos regueiros de augas louridas... Valle e o seu tempo escolleron os primitivos. Con todo, inda que o autor troque as paisaxes, o seu pensamento mantense vencellado á Terra do Salnés.

Como a paisaxe, tamén a onomástica e a toponimia da obra valleinclanesca son, na meirande parte, galegas. A derradeira refírese moi poucas veces a un significado concreto de lugar. Trátase tan só de empregar a posibilidade dunha cadencia máis, no "engado" da lingoaxe. Así, ises nomes que poden alcontrarse en bisbarras achegadas ou alonxadas da xeografía do país: Brandeso, Bradomín, Cela, Viana do Prior, Cangas, Nigrán, Agar, Amahía, Tor, Arnova...

O tema é, outravolta, en moitas ocasións, típica- mente noso. O da "Sonata de Otoño", ondia todol-os elementos cooperan a criar isa impresión de ambiente outonal. "Flor de Santidad", na que se alenta un clima de doce poesía popular, milagreira, pura e bela a forza de inocencia.

En "Aromas de Leyenda", que utiliza o autor pra cantar a Galicia, percurando a sua inspiración no pobo. En "Divinas Palabras", ou nesoutros libros onde se nos amosa a visión dunha Galicia semifeudal, decadente e primitiva. Falamos de "Aguila de Blasón", "Romance de Lobos", "Cara de Plata", pol-os que transitan esbardallantes i extraordinarios, Don Juan Manuel Montenegro, os seus fillos, catervas de mendicantes, e algunha que outra alma en pena.

De igoal xeito, o lésico valleinclanesco está asolagada de galeguismos. E o carácter diferencial galego da prosa, é evidente. Nila revela a destreza e a finura dun ouvido ben exercitado na musicalidade da fala natal. Velahí temos a nota distintiva da acentuación rítmica. E decir, as medidas nas que, ó xeito do compás da música, aparecen distribuidos os acentos, xa señan os propios dos vocábulos, xa os de énfasis. Ollouno con auténtica sagacidade, o musicólogo Torner: "Valle amosa unha marcada predilección pol-o ritmo ternario. E iste forma con frecuencia periodos de catro unidades, de maneira semellante á acentuación característica do máis popular dos cantos e bailes galegos: a muiñeira. Dito ritmo, esencialmente lírico, descóbrese nas obras do escritor moi por enriba do propio e singularizador da prosa netamente castelá."

A pesar de todo o espresado, a raigaña galega de Valle-Inclán é aínda máis fonda. Non é só a paisaxe, a toponimia, o tema, o lésico. Nefecto, o seu galeguismo vai máis aló de certos asuntos, ambientes e recursos espresivos; a actitude fundamental, o estilo, o xeito de deitar os temas cara unha determinada ladeira interpretativa, son fundamentalmente galegos. As constantes galaicas do

lirismo, do humorismo e do barroquismo están decote presentes na súa obra, como ben apuntou Celestino de la Vega. Incluso - engade - na que corresponde á derradeira etapa: Os "Esperpentos" e "El Ruedo Ibérico". "Eiquí "nin o ambiente, nin os persoaxes, nin o léxico permiten descubrir rasto algún galego. Pero o galego está na base".

Don Ramón María del Valle-Inclán é, en definitiva, un escritor de Galicia. El mesmo, que se consideraba moi galego, valoraba a súa obra como categorización estética do seu país. Os seus ollos albiscaron o que hai de valores eternos na terra natal e nas xentes que á habitan; así n soupo zugar do plano anecdótico notas esenciais fora do tempo e do espacio. Propúxose afincadamente a "derradeira" decantación da ialma galega", e acadou unha literatura autóctona con valemto universal.

E por iso que a vitalidade do xenial escritor ranxe aínda nas nosas letras. Soio nos cabe laiármonos de que non tivese empregado a propia língoa pra manifestárese. Nembargante, unha liña inmorredoira na Galicia literaria, sosténa, enderéitaa, dispáraa cando menos o agardamos. "

(PAUSE)

Emisora da BBC de Londres. Ouviron un traballo de Salvador Lorenzana tiduado "O Galeguismo de Valle - Inclán".

O noso Programa terminou. Dende Londres, desexamos á todos os nosos ouvintes, Boas Noites.

Columbia D.1493 (WK.1400). Pasacorredoiras d'Arnoya.

Duration

SPANISH PROGRAMME
Monday, 21st March 1955
20.00 - 20.45 GMT

GALICIAN PROGRAMME No. 73
=====

Parlophone 3326. Sig. Tune: "Cock o' the North"
10" and fade behind...

C/O

DBU 39557 (19.3.55) Duration: 14'30"

"Galician Programme No. 73"

Text as follows:

"Emisora de Londres da BBC. Damos comenzo á
nosa transmisión en lingua galega.

(Music up and out. Total duration: 20")

Pouco antes da súa inesperada morte, o Maestro Eduardo
Martinez Torner, que coñecía e amaba á Galiza, escribiu
eispresamente pra iste Programa, un traballo tiduado
"Curiosidad Literaria" cuja leutura van a escoitar.

Iste traballo di asi:

REAL ACADEMIA GALEGA

VOICE 2:

"Recorriendo Galicia en exploración folklórica hace ya algunos años, con objeto de formar el cancionero musical de la región, anoté en mi cuaderno la música y la letra de un romance que consideré muy interesante por la novedad del tema en el romancero tradicional. Tenía sin embargo, mis dudas acerca del origen de la letra, debido a algunos conceptos y frases que parecían de procedencia culta. La música con que me fué cantada la narración ofrecía, en cambio, todos los caracteres de la popular gallega. Comenzaba así la letra:

Padre Adan no llores duelos,
 deja, buen viejo, el llorar,
 pues que fuisteis en la tierra
 el más dichoso mortal.
 De la variedad del mundo
 Entrasteis vos a gozar
 Sin sastres sin mercaderes,
 Plagas que trujo otra edad....

La sospecha de cultismo en esta letra y su tema de sátira social me indujeron a buscar algo semejante entre nuestros viejos poetas. Y en efecto, el romance se halla entre los satíricos y burlescos que compuso Quevedo con su tan personalísimo estilo. La versión gallega era una traducción íntegra y fiel del original y en ella, el anónimo poeta traductor, había acertado a conservar la gracia y la mordacidad quevedescas. Constituía este caso una extraordinaria curiosidad folklórica y como tal, quedó incorporado al material reunido en mis excursiones por tierra gallega.

Hoy voy a señalar otro caso que constituye para Galicia, una curiosidad literaria. Entre la multitud de poesías sueltas que se conocen como originales de Lope de Vega, se halla un romance en que alternan par a par, términos gallegos y castellanos. Se encontraba este documento en un códice autógrafo que poseyó don Agustín Durán, el erudito colector del Romancero general, y fué publicado en la Biblioteca de Autores Españoles, en el volumen en que se recogen las obras no dramáticas de Lope de Vega.

El romance, que imita la forma de los caballerescos, relata el encuentro de los amantes Roldán y Galanzúca, separados un tiempo por haber sido ésta cautivada por los moros "riberañas de la mar". El escenario en que tiene lugar la acción es gallego, aunque no se declare así expresamente; y gallego, coruñés, es el paje que acertó a descubrir a Roldán en la figura de aquel que aparece como peregrino. Lope, llevado de su exquisita sensibilidad, quiso ambientar la poética narración empleando en ella términos gallegos, palabras de aquella habla que ya en tiempos medioevales, había sido reconocida por los poetas castellanos como la más apta para delicadas expresiones íntimas. Ofrece el romance de Lope una encantadora combinación bilingüe y constituye, como he dicho, un caso extraordinario de curiosidad literaria. Los términos en gallego son a veces de formación arbitraria. Sin duda, Lope no conocía con exactitud el idioma y recurrió a maneras convencionales.

Dice así, en fin, el romance de Roldán, y Galanzuca:

"Triste sale el cabaleiro
De Paris, esa ciudad,
en busca de Galanzuca;
nunca la pudiera hallar.
Cautiváronla los moiros
mañanita de San Joan,
Collendo rosas y frores
riberañas de la mar.
Sete anos había, sete,
que las novas no le tray,
ni la fama ni los tempos,
que nunca saben calar.
Para andar entre los moiros
en traje de pobre vay,
que donde non valen armas
el amor busca disfraz.
Sombrero de peregrino
con veneras además;
la esclaviña que levaba
aforrada en tafeitán.
Linda espada en el bordone,
roto vay por la mitad
por deitarla fora al tempo
que debere pelejar.
Bragas leva de brocado
por en baixo del sayal:
en el pecho ricas joyas
por si menester las hay.

- 5 -

Adonde calzaba espolas
zapato de cordobán,
que quein no leva cabalo
de espolas conta non faz.
Embarcóse con los homes
que a la Terra Santa van,
donde a Deus los judeos
le ficeran encravar.
Nunca sapera ninguno
que se chamaba Roldán
se naon fora un pajeciño
de Coruña natural.
Mal tempo faz a la nave,
muito longe vaon a dar;
que un desdichado na terra
tambén lo será en la mar.
Quebrado se habían las cordas
con la muita tempestad;
deron en terra de moiros,
forza fora la tomar.
De noite va el peregrino,
de noite por un jaral;
cuando rayaba la aurora
fallóse en una ciudad.
Por el muro la rodea;
comenzara de chorar:
"Galanzuca, Galanzuca,
hoy mía vida acabará:
pensaba yo que en tus brazos

la pudiéramos pasar;
miño fado non lo quiso,
que los fados poden más.
Dos noites pasei contigo,
la terceira foste al mar.
¡Oh! mal hubieran las frores,
la verbena y arrayán;
leváronte los moriños,
e cuando te foy buscar
fallé yo sobre las yerbas
solmente tu delantal.
Ora queiro en estas pedras
escribir con mi puñal:
- Buscando su Galanzuca
aquí se mató Roldán".
A las palabras postreras
sobre la muralla está
una moriña fermosa;
bien oiréis lo que dirá:
"¿Quién sois vos el cabaleiro
que por amor vos matáis?
Que nunca los homes suelen
tanta firmeza guardar.
- Desdichado es el mi nombre,
otro vos non puedo dar;
natural soy de París
nací de sangre réal".
Con la barba y el cabelo
que tragía sen cortar

non le conoció la mora;
conocióle en el falar.

Con las perlas de sus ollos,
que eran de fino cristal,
pensaba lo cabaleiro
que el alba chorando está.

Las veneras del sombrero
llenas de aljofar están,
que llanto de tales ollos
en marfil se ha de guardar.

"¿Quién sois, moriña garrida,
que de escucharme choráis?"

- Yo soy, dijo, e non podía,
la esposiña de Roldán;
que le quitaba la fala
la memoria de seu mal.

De razones en razones
los dos conocido se han;
media noite era por filo,
los galos querían cantar,
cuando con treinta cautivos
por la mar fuyendo van".

Emisora da BBC de Londres. Eiqui termina o traballo
qu-o Maestro Eduardo Martinez Torner escribiu eispresamente
pra iste Programa, pouco antes da sua morte.

Ouvirán agora, un ensaio de Salvador Lorenzana tidoado
"O País de Valdeorras".

"Seguindo os camiños das cepeiras dos Ribeiros galegos, atopámonos no país de Valdeorras. Ista bisbarra foi decote camiño de invasión e camiño de relación de Galicia. Na época romá, formou o chamado "Forum Cigorrorum". Hoxe, amósase ó viaxeiro como unha sinxela terra de veiga, xenerosa, ricaz. Os cultivos envolven os relevos, de cómaros penedosos. O val ábrese paso esforciado antre íles, i-ensánchase en formas madrecidas, repousadas. Un río, o Sil, atravesa a veiga, dúrmese en relanzos i-espriguízase en brazos mortos.

Nacen as augas do río en outas fontaiñas, de marxes fragosas, na paisaxe mesta, na beleza grave e solemne dos cumios leoneses. Tambén seu irmán, o Miño, xurde en arborado e trebósico fondal, que infunde pavoría no ánimo de quen ó fita. Ambos e dous son ríos de montana, pero nh un nin outro nacen probes, aterecidos. O seu orixe é rumoroso e ateigado de ambiciós.

O craro Sil, das gozosas baladas, vai labrando o seu canle en leito de pizarras. Logo faise solermiño, retórcese en sinuosidades deseñadas sobor do chán aluvial. Á carón das súas beiras, a viña agatuña pol-os balados. O cultivo da vide asolaga a estesura do val, e despóis rube pol-os abombeados curutos. Os pobos aproveitan os pequenos cimos e os espolós rocosos pra domear a paisaxe.

É unha morna e nidia mañá primaveiral; unha mañá despexada, barrida por un vento levián. Diante da nosa ollada alónganse as faixas terrosas das cepeiras, xa verdecidas en pleo agromar; as manchas verde-craro dos bérbedos; o verde mentolado dos centeos. Un pouco máis lonxanos, os cómaros cobertos e os montes nús. En derradeiro termo, as cristas guadas da Serra de Queixa...

Por total-as bandas esténdense elquí os viñedos, coas súas curvas avencelladas entre si e co seu follax en rexurdimento. Os frutás orelan, frolecidos, os camiños. As ponlas, coma nos Idilios de Téocrito, axoellanse con promesas xenerosas e ubérrimas, ó noso paso. Zoan - aristofanescos, virxiliáns - os enxamios das vésperas e das abellas ó seu redor.

Nós non tiñamos ollado enxamáis, pousadamente, o estourido primaveiral das vides. Presenciamos, en troques, as tarefas vendimás do outono. A vendima nistas terras, é unha vendima sin afeutadas, bermellas, romás teatralerías.

Coidamos que arredor dos textos dos escritores anterigos tense montado un tinglado literario enorme. Da vendima nacéu o pánico, o orixe da traxedia, a danza, o espeitáculo. Nembargantes, costa un pouco crér que todo iso teña xurdido das probes e pedreguentas viñas do Lacio e da Héléade. Pero o miragre do mundo antigo é precisamente a súa disposición pra transmutare a agre realidade, en ilusión avivecida.

Góstannos singularmente, as leituras pol-os vellos, pol-os trillados camiños distas terras. Ensancha ó peito o recendo dos eucalitos e dos castiñeiros. Prácenos sair ó campo ceibe e andar paseniñamente por un camiño pión, á lene confragración do solpór, con un libro na mán.

A campía predispón á comprensión dos poetas que teñen sentido as súas belezas e teimaron esculcar nos seus líricos engados. Antre os poucos libros que elquí trouxemos, temos un belido libro miúdo, intacto dende fai algún tempo.

Istes versos están ateigados dun ár limpo, envolvementos nunha coor vivaz, construídos con liñas sesgas. O seu autor tense mergullado no goce da Natureza, e as súas criacións líricas amosan a gracia de un brincador animismo poético. Son versos sonoros, carregados de zume aldeán; están asolagados de risos vendimás e de ouseión pánica; son opulentos, sensuás, pictóricos, i-están verquidos nunha fala enxebre e ricaz.

Pra o poeta, dentro do marco da paisaxe,

As vidras,
 ledas mozas churrusqueiras
 maquilladas de sulfato
 sonrrínlle ó vento coquetas.

Fora da sinfonía das cepeiras, nista paisaxe o máis simbólico son os sotos de vellos castiros, que o poeta evoca na súa decadencia:

Retorto castiñeiro, outrora sán e forte
 Atópase ferido do machado da morte;
 as túas folliñas murchas, van caíndo no chan.
 ¡Ouh tristura dunha árbore espíndose no vran!

Pol-o panorama do val escorre a fita retorta do río.
 A suprema calidade do río é a craridade das súas augas.
 Canto máis trasparente o caudal sexa, máis belido é o río,
 e máis río é.

As augas do río que cruzan a paisaxe valdeorresa son,
 no seu orixe, dunha máxica nidiez. Non lle rouban ó home
 a terra fecunda que lle dá o viño e o pan; case que sempre

- 11 -

obedentes ó seu canle, poucas veces sinten afás de
devastadoras torboenzas. Dílas dixo, metafóricamente,
o poeta:

Seica din, que aló no monte,
zugouille o sangue ós regueiros;
esforcióu doncelas fontes;
e arroubóu o ouro das serras
para gastalo no mar,
no "cabaret das sereas".

Emisora da BBC de Londres.

Acabamos de radiar un ensaio de Salvador Lorenzana
encol d' "O País de Valdeorras".

O noso Programa terminou.

Dende Londres, desexamos â todos os nosos ouvintes
Boas Noites.

COL. D. 1493 Pasacorredoiras d'Arnoya. Duration: 30"

--:-- -:-- -:-- -:--

mg

SPANISH PROGRAMME
Monday, 25th April 1955
21.00 - 21.45 BST

181

GALICIAN PROGRAMME NO. 74
=====

presented by
Javier Fernández

GRAMS: Parlophone 3326 Sig Tune "Cock o' the North"
20" and fade behind.

C/O

DBU 41798 - Band 1 - (23.4.55) Duration: 22"

Lead in to "Galician Programme No. 74". Text as follows:

CE 1: "Emisora de Londres da BBC. Damos comenzo á nosa
transmisión en língua galega.

(Music up and out. Total duration: 30")

Escoiten ô noso colaborador Salvador Lorenzana, que vai
a faguer unha lembranza de Aubrey Fitz-Gerald Bell, escritor
e crítico inglés que foi un gran entusiasta da literatura
galega. Salvador Lorenzana":

C/O

C/DLO 73629/X Discs 16 & 17. (18.4.55) "Lembranza de
A. Fitz-Gerald Bell" by Salvador Lorenzana (pen-name of
Francisco Fernández del Riego). Duration: 7'25".
Text as follows:

REAL ACADEMIA GALEGA

«A figura do escritor inglés Aubrey Fitz-Gerald Bell ten pra nós unha siñificación entranabre. Era un esprito culto, sensibre, de rara curiosidade inteleitual. Posefa dotes, pacente e analíticas, de fonda erudición. Pero, ademáis, o seu poder de enxuiciar, a súa facultade de síntese, tñano calificado coma un dos crítico destacados de fala inglesa.

Aubrey F-G. Bell gostaba dos vellos camiños do estremeiro occidental de Europa. Vivíu en Portugal durante longas xeiras; praciálle vagabundear pol-os seus campos, entrar en cotián contaito co pobo, recibir díl impresiós direitas, que recollía na antena da súa sensibilidade depurada. As súas aficiós de gran solitario, induxérono a unha vida de fosco illamento, sobor das arribas do Atlántico, na súa casa de Manique. Construíu, logo, outra mansión en Portugal, perto de San Xohán de Estoril, onde disfoitou de horas civilizadas...

Da súa estada en terra lusa data o máis abondoso da súa prolixa obra: "Poems from the Portuguese", "Studies in Portuguese Literature", "Some Remarks on the Cantigas de Amigo", "Portuguese Literature", e moitos outros estudos. A nosa referencia contráese soio a istes tíduos, porque en todos íles ten cabida a alusión ou o análise da Galicia literaria.

O escritor británico ten emprestado, nefeito, servicios innegabres á nosa literatura. Os poetas máis representativos do renacemento galego foron traducidos por íl, con intelixente fidelidade, ó seu propio idioma. Na súa "Portuguese Literature", un valiosisimo libro, no que enxuicia con crarividencia as manifestaciós todas da nosa criación literaria, hai unha sagaz e fina versión da lírica galega primitiva. Hai, tamén, un apertado capido consagrado ó renacer da época romántica e do tempo moderno. O propio autor xustifícao, porque "non obstante

ser agora completamente independente a lingoa da que saíu o portugués, despóis do século XIII, o galego moderno non difire máis do portugués actual que do idioma dos Cancioeiros, con que se estrenou a literatura lusa".

A traveso do estilo xugoso e documentado de Aubrey F-G. Bell, sorprendemos a fonda siñificanza cultural do Camiño de Santiago, "des pélerins qui vont chantant et des jongles"; o senso das parodias medievás de aitos do culto, nas que os galegos destacaban como peritos no arte de remedar; a forma como a lírica vai trasformándose en cantiga de danza; a siñificativa esencia dunha poesía peculiar.

O crítico inglés comprácese en reiterar o valor universal do idioma de Galicia nos séculos meios. No seu criterio, Alfonso o Sabio elexiuno pra a súa obra poética, non só por ser o máis dúctil, sinon porque era máis ampramente comprendido, e, coma o francés, "plus commune á toute gens". Mais, Alfonso X non tiña delicadeza de ouvido pra a música de aquela lingoa; fixo tan mal emprego da súa maleabilidade, que se torna na súa obra tan dura coma o máis duro castelán. Así, as súas cantigas de miragres ofrecen "estridente contraste coas líricas dos Cancioeiros, escritas na mesma época e na mesma lingoa".

Sigue Bell, morosa e miudosamente, o proceso áureo da nosa literatura meieval, deica as súas postrimeirías. Sinala, depóis, como ó longo de catrocentos anos, a fala galega consérvase estrana á creación literaria. Pra o fenómeno da eclasión romántica, ten o ouservador crítico unha ollada de vivaz comprensión. O idioma - dí - era susceptibre de se anovar como instrumento de expresión literaria; e a persoalidade lingüística de Galicia, principalmente no que fai á lírica, emprincipia o camiño do seu rexurdimento. Velahí, están os primeiros vaxidos, nos poetas menores que abriron o camiño. Logo, veñen as figuras senlleiras.

587.

O estilo de Rosalía Castro é tan fluínte, tan natural que, ás veces, máis semella música que lingoaxe; poucos autores atinguíron tal perfeición de forma, sin vestixios de artificio. O engado indefinible dos versos de Pondal, está no que hai niles de remoto, de soave tenrura, de música triste; é un verdadeiro bardo celta, fillo do vento e da chuvia; é, co a autora de "Follas Novas", o poeta máis xenuino que a Galicia moderna ten producido. O que en Lamas Carvaxal dá máis valor á súa poesía, é que nila, é a voz do pobo labrego a que fala; a pesares dos seus defeitos, hai nos seus poemas líricos unha música delicada que os enleva por riba da vulgaridade.

Fala aínda, o escritor inglés, con xuício crítico e seguro, da poética de Curros, das de Noriega, Cabanillas e López Abente. Estuda tamén a nosa poesía popular, e adevirte que encerra todo o instintivo amor da poesía dos pobos celtas. Frente a obra lírica de Galicia, que ten consultado e interpretado con perspicacia, opina: "A poesía galega será - como dín os seus detractores - unha música atenuada, incorpórea; unha voz aspra e sibilante como a do vento que sopra nos xunqueiros. Pero ten un engado natural, un carácter de seu, unha atmósfera local, que lle comunican atractivos e sabor peculiares". Nembargante, Aubrey F-G. Bell, si admite que o noso idioma é unha fala xenuinamente lírica, reconece tamén os seus innegabres méritos pra a prosa. Despóis de examinar a produción, por il coñecida, dos prosistas galegos, remata afirmando que as posibilidades e fermosura da nosa prosa, teñen sido compridamente demostradas".

DBU 41798 (23.4.55) Band 2. Duration: 20"

Lead out to Galician Programme No. 74. Text as follows:

1: "Emisora de Londres da BBC. Acaban de escoitar o noso colaborador Salvador Lorenzana que fixo unha lembranza do escritor e crítico inglés Aubrey Fitz-Gerald Bell. O noso Programa terminou. Dende Londres, desexamos á todos os nosos ouvintes, Boas Noites".

C/O

Col. D. 1493. Pasacorredoiras d'Arnoya. Duration: 1'

GALICIAN PROGRAMME No.81

presented by

Javier Fernández

1. GRAMS:

Parlophone 3326. Sign. Tune. 'Cock of the North'
20" and fade behind....

c/o

DBU.51178/A. (4.11.55) Band 1. Lead-in to Galician Prog.No.81
Text as follows:

2. VOICE 1:

Emisora de Londres da BBC. Damos comenzo a nosa transmisión
en língua galega.

(Music up and out. Total duration: 45")

Escoiten o noso colaborador 'Salvador Lorenzana' que vai a
trasmitir un traballo tidoado 'Literatura Universal na
Língua Galega'. Salvador Lorenzana:

c/o

C/DLO.73629. (Discs 28-29). 21.4.55. Duration:7'30"
LITERATURA UNIVERSAL NA LINGOA GALEGA
Written and read by 'Salvador Lorenzana'
pen-name of Francisco Fernández del Riego.

Text as follows:

"A fala galega, dócil e máxica, empréstase nista hora, a decir os máis puros acentos da literatura universal. Adícase hoxe, en Galicia, preferente atención ó labor das traducións.

Un felicísimo poeta noso emprincipiôu a publicar uns Coadernos con versións ó galego, inaugurados con poemas de Hölderlin, ós que seguirá unha escolma da obra de Stevenson. Gómez Ledo, que xa nos tiña dado en galego, as "Eglogas" de Virxilio, remata agora a versión das "Xeórxicas" do Mantuano. Celestino de la Vega e Ramón Piñeiro fixeron a tradución dos poemas céltigos recollidos por Pokorny. Dous escritores novos déronnos no propio idioma, unha coidada escolma de poesía alemá. Traduxéronse, tamén, os máis recentes contos dun moderno novelista norteamericano, e o opúsculo de Heidegger "Da esencia da verdade".

Fai pouco tempo aínda, que saíu do prelo un belo volume antolóxico de "Poesía inglesa e francesa vertida ó galego". Nil, Plácido Castro, Tobío Fernández e Delgado Gurriarán, atínguiron innegabres acertos. O escritor cruñés traduxo á dez poetas ingleses, que encabeza Christina Rosseti, e que rematan con Padraic Colum. Fixo Plácido Castro, eiquí, unha interesante laboura como traductor e como antólogo. Puxo na tarefa, sensibilidade, finura de xulcio e bó gosto. Puxo alma de poeta, a ardencia de quen sinte e fai súa, a poesía do original; de quen percura conservar o seu ton, a súa outura e a súa densidade.

Luis Tobío verquéu ó galego, a obra escolmada dun número igual de poetas. Catro de língua inglesa, que emprincipia o romántico Shelley, e remata o norteamericano Longfellow;

e seis franceses, que van dende Baudelaire deica Louise de Vilmorin. Tobío seguiu, con amorosa fidelidade, a roita expresiva dos poetas traducidos. Se non ten permitido, nin libertades, nin treiciós, tan frecoentes nista cras de traballos.

Finalmente, Delgado Gurriarán realizbu unha mañífica seleición de modernos poetas de Francia; seleición na que non falla ningún dos máis representativos, partindo de Verlaine e rematando en Chabenaix. O autor de "Bebedeira" ten feito máis que traducir; dános o espírito da moderna poesía francesa, en versos tan belidos como armónicos. Escolléu, a tal fin, algús dos máis fermosos poemas; mantén logo, niles, unha gracia e unha elegancia de lingoaxe, que non semella doada de superar nunha tradución así.

Resulta, de atal xeito, a obra antolóxica, unha obra de indubidabre interés. Hai, ó noso ver, antoloxías graves que tencionan recoller o mensaxe do pasado, cultivalo como unha frol de nostalgia. Outras, máis mozas, veñen a ser como un berro ó futuro. "La poésie sera en avant", decía Rimbaud, e iste é o cometido que cumple á grata escolma de poemas ingleses e franceses, que se nos amosa como unha grácil festa pra as nosas letras.

Outra cousa, sin dúbida, é a versión galega das "Odas" horaciás con que o poeta Iglesia Alvariño nos ten sorprendido. Atopámonos na cidade de Pontevedra, nunhá hora afiada e embebecida, cando o poeta nos engaiolbu coa lectura en língoa de Galicia, das Odas do vate venusino. Nun verso limpo e suxeridor, recriado con nidias expresiós da montana luguesa, soáronnos con ledicioso timbre as composicións do clásico latino. Sabido é que Horacio soupo revelar o senso musical da língoa, a traveso das formas gregas. Os seus poemas, minuciosamente

pulidos, traballados, d'annos á conocer o seu inxenio, o seu senso do cómico, a súa filosofía moral. Aínda nistes catro libros de "Odas", perfectas -onde até certo punto pon a súa inspiración ó servicio da política imperial - non prescinde da súa posición de moralista. ¡Qué cautivante resulta ouvir ó craro poeta, falar na nosa lírica língua!

Nistas xustas versións, Iglesia Alvariño revela longo e antigo trato co poeta traducido. As dificultades pra traducir poesía, non é mester ponderálas; son evidentes. O feitizo da poesía depende, en moito, das palabras. Cando sobre dilas se opera a máis levián mutación, córrese o risco de destruílo. Poesía é expresión. Sustituir, pois, a totalidade dos elementos verbás dun poema, por outros de distinta língua, imprica, en calisquer caso, un grave albur. Ten de se percurar o emprego dun lingoaxe equivalente ó utilizado pol-o poeta. Tamén, dentro dos lindeiros prudentes, a fidelidade ós ritmos e cadencias do orixinal. Doado é decir que o contido da composición débese respetar escruposamente.

Pero non sempre é posible a ouservancia simultánea das tres régoas. E o tradutor de boa fé, dubida antre conceder a primacia ó contido, ou as palabras. Pergúntase: ¿É máis importante criar novas formas, forzándoas até onde sexa necesario, pra que señan poesía na fala do tradutor? ¿Ou, con maor docilidade, restrinxir a súa tarefa á estricte reprodución do texto na nova língua? Si se opta pol-a primeira distas técnicas, o perigo máis notorio é que a poesía da tradución sexa a do tradutor, e non a do traducido. Elixindo o segundo método, a versión pode ser totalmente extrapoética.

Na tradución que Iglesia Alvariño fixo das "Odas" horaciás, consérvase o ritmo da poesía orixinal, e unha freisibre fidelidade ó contido. Acadou unha armoñización intelixente das dúas técnicas a que aludimos. O tradutor - bó latinista e bó poeta - ten

conseguido unha certa trasfusión das composicións á un idioma
ricaz e expresivo. Trátase dun traballo feito con dilixente amor
á tarefa, cheo de acertos, e compenetrado - no seu conxunto -
co espírito do poeta traducido!

c/o

DBU.51178/A. (4.11.55) Band 2. Lead-out to Galician Programme No.81
Text as follows:

VOICE 1: Emisora de Londres da BBC. Acaban de escoitar ô noso colaborador
'Salvador Lorenzana' que lles falou da 'Literatura Universal na
Lingoa Galega'.

O noso Programa terminou.

Dende Londres, desexamos a todos os nosos ouvintes,

Boas Noites.

c/o

Col.D.1493. Pasacorredoiras d'Arnoya. Duration: 2'.

